

Araştırma Makalesi

Çevrimiçi Hesap Verebilirlik: Büyükşehir Belediyelerinin Web Tabanlı Hesap Verebilirlik Uygulamalarını Anlamak

Online Accountability: Understanding Metropolitan Municipalities' Web-Based Accountability Practices

Ercan KÜÇÜKEŞMEN Dr. Öğr. Üyesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Yönetim ve Organizasyon ercankucukesmen@gmail.com https://orcid.org/0000-0002-1564-498X	Ali ŞİMŞEK Öğr. Gör., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Yönetim ve Organizasyon alisimsek@isparta.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-6066-7147	Esra VONA KURT Doç. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Pazarlama ve Reklamcılık esravona@isparta.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-8639-9160
--	--	--

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
20.07.2023	04.12.2023

Öz

Günümüzde hesap verebilirlik, modern toplumdaki örgütlerin dönüşümüne ilişkin tartışmaların merkezinde yer almaktadır. Bugün kurum ve kuruluşlardan faaliyetlerini şeffaf bir şekilde sürdürerek hizmet ettikleri topluma ve hedef kitlelerine karşı, şeffaf örgütsel uygulamalarla karakterize edilen ve daha hesap verebilir bir çerçevede sorumluluklarını yerine getirmesi beklenmektedir. İnternet tabanlı teknolojilerin yaygınlaşması, temel demokratik bir ideal olarak kavramsallaştırılan hesap verebilirliğin gösterilmesi ve teşvik edilmesi için önemli bir potansiyeli beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, belediyelerin web siteleri, vatandaşların kamu hizmetleriyle ilgili bilgilere erişimini kolaylaştıran ve katılımını teşvik eden önemli bir araç haline gelmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, internet üzerinden yayınlanan bilgilerin hesap verebilirlik düzeylerinin Web Kalite Modeli (WKM) ile belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye'deki 30 büyükşehir belediyenin web sitesi incelenmiştir. Çalışmanın önemli yönü verilerin analizinde "açıklama indeksi" değerinin hesaplanması ve "güvenirlilik analizi" verilerin güven aralıklarının incelenmesidir. Elde edilen verilere Jamovi v2.3.26 programı kullanılarak hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Analizler sonucunda, sadece büyükşehir belediye başkanının siyasi görüşü veya siyasi kimliği web kalite modeli indeks değerini etkilemektedir. Bu çalışmanın kamu ve/veya özel sektör web sitelerinin incelenmesi, düzenlenmesi ve geliştirilmesi, hesap verebilirlik düzeylerinin artırılması ve ileride yapılacak çalışmalara ilham kaynağı olacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hesap Verebilirlik, Çevrimiçi Hesap Verebilirlik, Web, Web Kalite Modeli, WKM

Abstract

In today's world, accountability sits at the core of discussions revolving around the transformation of organizations in modern society. Nowadays, institutions and organizations are expected to conduct their activities transparently and fulfill their responsibilities in a more accountable framework, characterized by transparent organizational practices towards the communities and target audiences they serve. The widespread use of internet-based technologies brings significant potential for demonstrating and promoting accountability, conceptualized

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Küçükeşmen, E. & Şimşek, A., Vona Kurt, E., 2023, Çevrimiçi Hesap Verebilirlik: Büyükşehir Belediyelerinin Web Tabanlı Hesap Verebilirlik Uygulamalarını Anlamak, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58(4), 3416-3454.

as a fundamental democratic ideal. In this context, municipal websites have become an essential tool that simplifies citizens' access to information about public services and encourages their participation. The primary objective of this study is to determine the accountability levels of information published online through the Web Quality Model (WQM). In line with this aim, the websites of 30 metropolitan municipalities in Turkey have been examined. An essential aspect of this study is the calculation of the "disclosure index" value in the analysis of the data and the examination of the "confidence intervals" of the data through a "reliability analysis". A hierarchical regression analysis was performed on the obtained data using the Jamovi v2.3.26 program. According to the analysis, only the political view or identity of the metropolitan mayor affects the web quality model index value. This study is anticipated to inspire future research and contribute to the examination, regulation, and development of public and private sector websites, enhancing accountability levels.

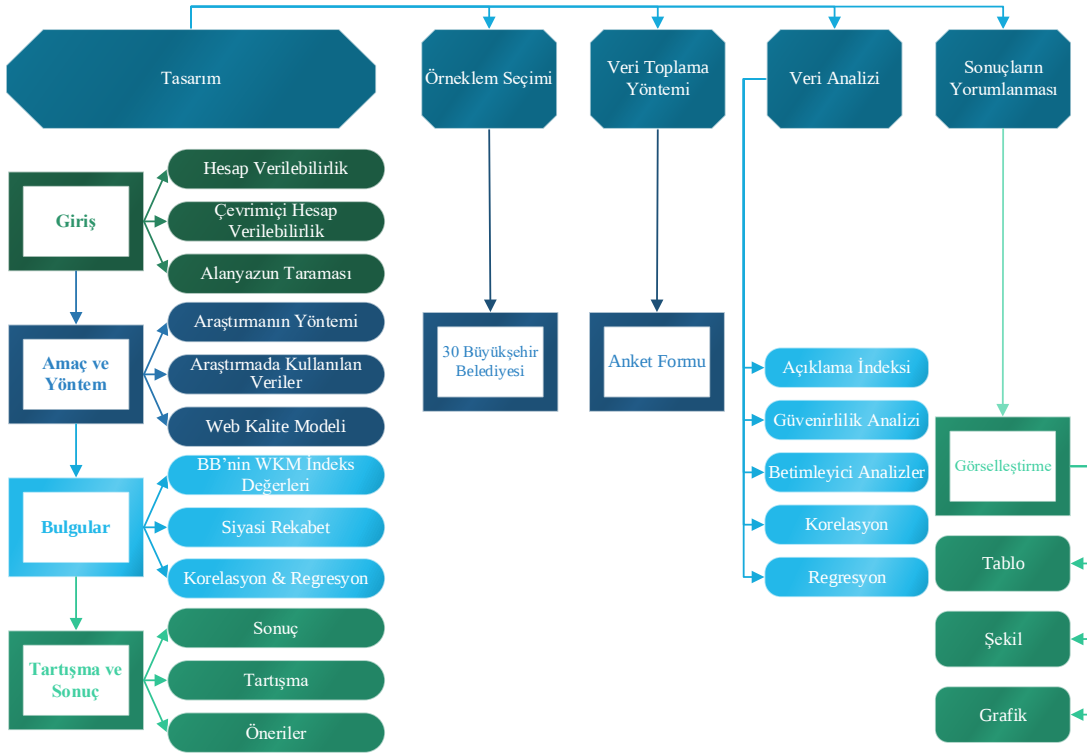
Keywords: Accountability, Online Accountability, Web, Web Quality Model, WQM

1. Giriş

Günümüzde örgütler, ekonomik ve sosyal alanda daha iyi faaliyet göstermek için yeni yönetim modelleri ortaya koyma çabası içindedir. İş ve işletme yapıları büyüdükçe karmaşıklık seviyesi de artar ve bu yapılar, daha etkili bir yönetim modeli geliştirilemezse çeşitli zorluklarla karşılaşabilirler. Büyüme, karlılık ya da sosyal fayda yaratma amaçlı örgütlerin faaliyetlerini etkin bir şekilde sürdürebilmeleri için, paydaşların da dahil olduğu profesyonel bir yönetim kadrosuna ve kurumsallaşmış bir yapıya ihtiyaçları bulunmaktadır (Tutar ve Altınöz, 2017, s. 226). Örgüt yönetimi ile paydaşlar arasındaki çıkar ilişkilerinin birbirine uyumlu hale getirilmesi için bir dizi denetim ve kontrol mekanizmasının ortaya konulması gerekmektedir (Mitchell, Agle ve Wood, 1997, s. 854). Hesap verebilirlik, iyi performansın ödüllendirildiği, kötü performansın ise cezalandırıldığı bir sistem olmasının yanı sıra, örgütlerde denetim ve kontrol mekanizması niteliğinde bir zorunluluk haline gelmiştir. Yönetimde meydana gelen bu paradigma değişimi ve 1980'li yıllarda ortaya çıkan yeni yönetim anlayışı, yönetişim, birlikte yönetim, şeffaflık, açıklık ve hesap verebilirlik gibi kavramların önemini artırmıştır. Artan bu önem, örgütlerin denetim işlevinin önem kazanmasına ve geniş halk kitlelerinin de bu denetim faaliyetlerine katılmasına, toplumun yönetim üzerindeki denetiminin artmasına yardımcı olmaktadır. Yeni yönetim anlayışı, merkezileşmiş ve Weberyen tarzda bürokratik örgütlenme modellerinin modern ekonomiye ayak uyduramayacağı fikri üzerine oturur. Bu da, kamu bürokrasisinin hesap verebilirlik anlamında yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılar (Tutar ve Altınöz, 2017, s. 226).

Hesap verebilirlik, kamu kurumları ve yöneticileri için temel bir kavramdır ve demokratik bir toplumun işleyişinde önemli bir rol oynamaktadır. Hesap verebilirlik, kamu kaynaklarının kullanımının şeffaf bir şekilde izlenmesini, karar alma süreçlerinin açıklığını ve vatandaşların yöneticileri denetlemesini içermektedir. Bu bağlamda, belediyeler gibi yerel yönetim birimlerinin hesap verebilir bir yönetim anlayışını benimsemesi beklenmektedir. Günümüzdeki internet teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, belediyelerin hesap verebilirlik uygulamalarını web siteleri aracılığıyla gerçekleştirmelerini mümkün kılmaktadır. Belediyeler, web siteleri üzerinden vatandaşlara erişebilir ve onları güncel bilgiler, hizmetler ve karar alma süreçleri hakkında bilgilendirebilirler. Bu durum, vatandaşların yerel yönetim faaliyetleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalarını ve katılımcı bir rol üstlenmelerini teşvik etmektedir. Son yıllarda web siteleri, genel olarak kamu kurumlarının, özel olarak da belediyelerin hesap verebilirlik uygulamaları için önemli bir platform haline gelmiştir. İnternetin hızla yayılması ve teknolojik ilerlemeler, belediyelerin vatandaşlara ve paydaşlara daha fazla bilgi sunmalarını sağlamıştır. Günümüzde belediyelerin sahip olduğu web sitelerinin kullanımı ve içeriği, hesap verebilirlikle ilgili önemli bir gösterge olarak değerlendirilmekte; belediye web siteleri, vatandaşların belediye faaliyetleri, hizmetler, karar alma süreçleri ve bütçe bilgileri gibi çeşitli konularda bilgi edinmelerini sağlayan bir araç olarak işlev görmektedir.

Bu çalışma için web siteleri ile ilgili araştırmalarda kullanılan Mendes (2005)'in (*daha iyi bir şekilde tasarlanmasına, veri toplama yöntemi kullanılmasına, veri analizi yapılmasına ve sonuçların sunulmasına imkan veren*) bir dizi önerileri temelinde Şekil 1'deki tasarım oluşturulmuştur.

Şekil 1: Araştırmanın Tasarımı

Bu çalışmanın temel amacı, internet üzerinden yayınlanan bilgilerin hesap verebilirlik düzeylerinin WKM ile belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye’deki 30 büyükşehir belediyesinin web siteleri incelenmiştir. Çalışmanın önemli yönü ise karma bir yöntem kullanarak büyükşehir belediyelerinin hesap verebilirlik düzeylerinin hem nitel hem de nicel olarak araştırılmasıdır. Özellikle “açıklama indeksi” ve “güvenirlilik analizi” kullanılarak verilerin ve analizin güven düzeyleri incelenmiştir. Bu çalışmanın kamu ve/veya özel sektör web sitelerinin incelenmesi, düzenlenmesi ve geliştirilmesi, hesap verebilirlik düzeylerinin artırılması ve ileride yapılacak çalışmalara ilham kaynağı olacağı düşünülmektedir.

1.1. Hesap Verebilirlik Kavramını Anlamak

Hesap verebilirlik, modern toplumdaki örgütlerin dönüşümüne ilişkin tartışmaların merkezinde yer almaktadır. Bugün kurum ve kuruluşlardan hizmet ettikleri topluma ve hedef kitlelerine karşı, şeffaf örgütsel uygulamalarla karakterize edilen ve daha hesap verebilir bir çerçevede sorumluluklarını yerine getirmesi beklenmektedir. Çünkü, kamusal iletişime katılan aktörlerin çıkarları bilindiği ve gerçekleştirdikleri eylemlerin sonuçları değerlendirilebildiği ölçüde demokratik sistem işlemektedir (Rebollo, Zamora-Medina ve Rodríguez-Virgili, 2017, s. 50). Hesap verebilirlik kavramının kesin bir tanımı olmamasına rağmen, genellikle şeffaflık, eşitlik, demokratik yönetim, etkinlik ve dürüstlük kavramlarıyla anılmaktadır (Bovens, 2007, s. 449). Stasavage (2003, s. 400)’ya göre şeffaflık, hem başarılı bir demokrasinin temeli hem de kamu kaynaklarının kullanımı ile ilgili bilgi sahibi bir halkın varlığına işaret eden bir kavramdır. Kamu faaliyetlerinde şeffaflık ise, vatandaşların karar alma süreçlerine ve yönetimine katılımını teşvik etmenin yanı sıra adaletsizliği ve yolsuzluğu azaltmanın bir yolu olarak görülmektedir. Ball (2009, s. 303) şeffaflığı, yolsuzluğa karşı koymak için bir kamu değeri veya davranış normu olarak değerlendirirken, hesap verebilirlikle ilişkilendirmektedir. Dolayısıyla bu ideale ulaşabilmek, kamu faaliyetlerine ilişkin bilgilerin halka açık ve erişilebilir olmasını gerektiren bir süreçte işaret etmektedir.

Mulgan (2000) hesap verebilirlik kavramını, “bir kişinin yapmış olduğu işlerden ve faaliyetlerden dolayı herhangi bir otoriteye karşı sorumluluk alma” olarak tanımlamaktadır. Bu kavramın temelini de “kime karşı (otorite veya kişiye karşı), ne için (hesap verebilirliğin performansını belirlemek için) ve nasıl bir hesap verebilirlik (raporlama ilişkilerinin belirlenmesi biçiminde)” sorularına verilen yanıtlar oluşturmaktadır (Mulgan, 2000, s. 556; Dainelli, Manetti ve Sibilio, 2013, s. 653-654). Ebrahim

(2003a)'e göre hesap verebilirlik, bireylerin ve örgütlerin (kuruluşların) kendi sorumlulukları çerçevesinde örgütsel performans, hedefler ile misyonunu geliştirmek ve şekillendirmek için yaptıkları eylemleri hakkında ilişkide bulunduğu dış çevreye hesabını vermesi olarak tanımlanmaktadır. Aranha (2017) ise, hesap verebilirlik kavramıyla denetimi ilişkilendirmekte ve kamu gücünün kullanımında yöneticilerin eylem ve ihmallerinden sorumlu tutulması gerektiğine dikkat çekerek, hesap verebilirliğin etkili olabilmesini yaptırım mekanizmalarına ihtiyaç duyan bir süreç olarak değerlendirmektedir. Başka bir ifadeyle hesap verebilirlik (temel demokratik bir ideal olarak kavramsallaştırılan), idarenin ihtiyaç duyduğu kaynakları ödeyen vatandaşlara, ilgili bilgileri açıklama yükümlülüğü ve vatandaşın, bu kaynakların nasıl kullanıldığını bilme hakkı olarak tanımlanmaktadır (Fairbanks, Plowman ve Rawlins, 2007; Harder ve Jordan, 2013). Görüldüğü üzere hesap verebilirlik, hiyerarşik olarak kavramsallaşmıştır (De Boer, 2021) ve bu kavramın özü bir örgütün/kuruluşun, paydaşları ve toplum arasında kurulan ilişkidir (Gray, Bebbington ve Collison, 2006, s. 321).

Brinkerhoff (2004, s. 377) ve Peruzzotti (2006, s. 47)'a göre hesap verebilirlik; **(i)** “finansal”, **(ii)** “performans” ve **(iii)** “siyasi hesap verebilirlik” olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Finansal hesap verebilirlik; **(a)** “finansal kaynakların tahsisini, dağıtımını ve kullanımını izleme ile raporlamayı”, **(b)** “denetim, bütçeleme ve muhasebe araçlarının kullanılması” ve **(c)** “finansal kontrol ve yönetimiyle ilgili yasalar, kurallar ve düzenlemelerle sağlanan uyumu” kapsamaktadır (Brinkerhoff, 2001, s. 10). Performansa yönelik hesap verebilirlik; **(a)** “kabul edilen performans hedefleri doğrultusunda performansın gösterilmesine ve hesap verilmesine” ve **(b)** “hizmetler, çıktılar ve sonuçlar üzerinde durulmasını” kapsamaktadır (Brinkerhoff, 2001, s. 10-13). Performansa yönelik hesap verebilirlik, örgütlerin misyonu ile bağlantılı olup hem “varsayılan derinden tutulan sözlerle kar amacı gütmeyen örgütleri temsil edenlerin davranışları arasında bir sözlü bağ olduğu” (Lawry, 1995, s. 14), hem de “kurumsal açıdan performansın değerlendirilmesi için” bir temel sağlamaktadır (Ebrahim, 2003b). Siyasi hesap verebilirlik, **(a)** “örgütün kamu güvenini yerine getirdiği, paydaşları dahil ettiği ve onların meşru beklenti ve ihtiyaçlarına yanıt verdiği prosedürler ile mekanizmalarla” ilgilidir (Dainelli ve ark., 2013, s. 655). Genel olarak kamu yönetiminde hesap verebilirlik asil, vekil teorisinden yararlanılarak açıklanmaktadır. Seçmenin asil, yöneticilerin ise vekil olarak konumlandırıldığı bu teoride vekillerin görevlerine devam edebilmeleri yeniden seçilmelerine bağlıyken, seçmenlerin asillerin davranışlarını izleyerek yaptırım gücü olduğuna dikkat çekilmektedir (Gandía ve Archidona, 2008, s. 38; Philp, 2009, s. 29).

Hesap verebilirlik, çeşitli biçimlerde gerçekleştirilmektedir. Bu biçimler; **(a)** örgütün iç yapısı (bir organizasyonun kendi içinde veya dışarıdan gelen taleplere yanıt verme şekli), **(b)** işleyişi (hesap verebilirliğin resmi prosedürler ve kurallar veya daha gayri resmi ve esnek yöntemler yoluyla gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği) ve **(c)** dış etkileşimlerine (hesap verebilirliğin organizasyon hiyerarşisinde yukarı veya aşağı - yukarıdan aşağıya veya aşağıdan yukarıya - işlediği) bağlıdır (Molnár, 2008, s. 219).

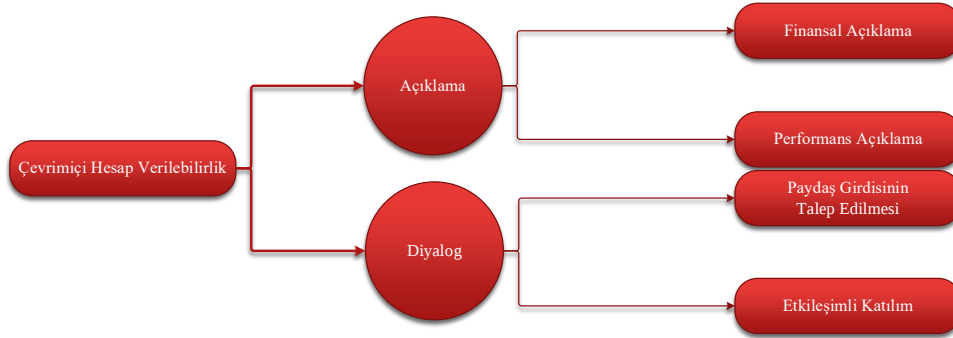
Kar amacı gütmeyen kuruluşların, katılımcılar/yararlanıcılar, finansörler ve gönüllüler de dahil olmak üzere bağımlı oldukları çeşitli paydaşlara hesap verebilir olmaları gerekmektedir (Christensen ve Ebrahim, 2006). Ancak en zorlu kısmı, birçok örgütün değer temelli görevlerini yerine getirmek için farklı paydaşlara bağımlı olmasıdır (Hayhurst, Wilson ve Frisby, 2011). Ayrıca Epstein ve Birchard (2000, s. 7)'a göre hesap verebilirlik özellikle serbest girişim sisteminden elde edilebilecek zenginlik ve refahı sağlamak içinde bir araç olarak kullanılabilir. Bu nedenledir ki bugün örgütler kendileri hakkındaki bilgilere herkesin ulaşmasını sağlamak, faaliyetleriyle ilgili bilgi vermek, bağımsız kuruluşlar tarafından denetlenmek, hesap verme zorunluluğu hissetmek ve tüm bunları yapmadığı zaman da yaptırımlarla karşılaşmak durumunda kalmalıdır.

1.2. Çevrimiçi Hesap Verebilirlik: Kavramlar ve Yaklaşımlar

Bilgi toplumunun yeni iletişim teknolojileri yeni bir hesap verebilirlik olanağını örgütlerin hizmetine sunmaktadır. Bugün iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişme ve değişimler, örgütlerin çevrimiçi olanaklar yoluyla hesap verebilirliğin önünü açmakta ve bu teknolojilerin etkin kullanımı örgütlerin daha demokratik, daha açık, şeffaf ve iletişime geçtiği hedef kitlelerine karşı duyarlı, hesap verebilir bir yönetim biçiminin ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır. Son yıllarda gerek özel sektörde gerekse kamu idarelerinde, iletişim ve bilgi aktarımı şeklinde gerçekleşen şeffaflığın gerçekleştirilmesinde

internet tabanlı teknolojilerin kullanımı giderek yaygınlaşmakta ve bu teknolojiler hesap verebilirliği hızlandırarak neredeyse gerçek zamanlı olarak ulaşılabılır hale getirmektedir. Yönetim süreçlerinde bugün internet, vatandaş katılımını sağlamak, şeffaflığı teşvik etmek ve bu çerçevede bilgiye daha kolay erişimi sağlamak amacıyla kullanılmaktadır.

İnternet tabanlı teknolojilerin yaygınlaşması kurumsal hesap verebilirliğin gösterilmesi ve teşvik edilmesi için önemli bir potansiyeli beraberinde getirmektedir (Saxton ve Guo, 2011, s. 270). Kamuoyunun bu yöndeki taleplerini karşılamak amacıyla örgütler çevrimiçi hesap verebilirlik sergilemeye teşvik edilmektedir (Lee, Pendharkar ve Blouin, 2012, s. 1; Schmitz, Raggo ve Vijfeijken, 2012). Çünkü günümüzde bireylerin çoğunluğu internet üzerinden bilgi almakta, bu bilgiler doğrultusunda karar vermekte ve bu durum bireylerin kurum ve kuruluşlarla etkileşim biçimini de değiştirmektedir (Dumont, 2013, s. 1051). Bu etkileşim biçimi vatandaşların bilgi alma potansiyelini arttırırken, kurum ve kuruluşların da mali ya da hizmetlere ilişkin bilgileri şeffaf bir şekilde hizmet ettikleri topluluklara açıklama yeteneğini arttırmaktadır. Yeni iletişim teknolojileriyle birlikte literatüre giren çevrimiçi hesap verebilirlik, Saxton ve Guo (2011, s. 272)'ya göre, “açıklama” ve “diyalog” olmak üzere iki temel boyutta ele alınmaktadır. Çevrimiçi hesap verebilirliğin “açıklama” boyutu, “finansal açıklama ve performans açıklama” olmak üzere iki bileşenden oluşurken, “diyalog” boyutu da “paydaş girdisinin talep edilmesi ve etkileşimli katılım” olmak üzere iki farklı bileşenden meydana gelmektedir. Şekil 2’de çevrimiçi hesap verebilirlik unsurları yer almaktadır (Saxton ve Guo, 2011, s. 272).

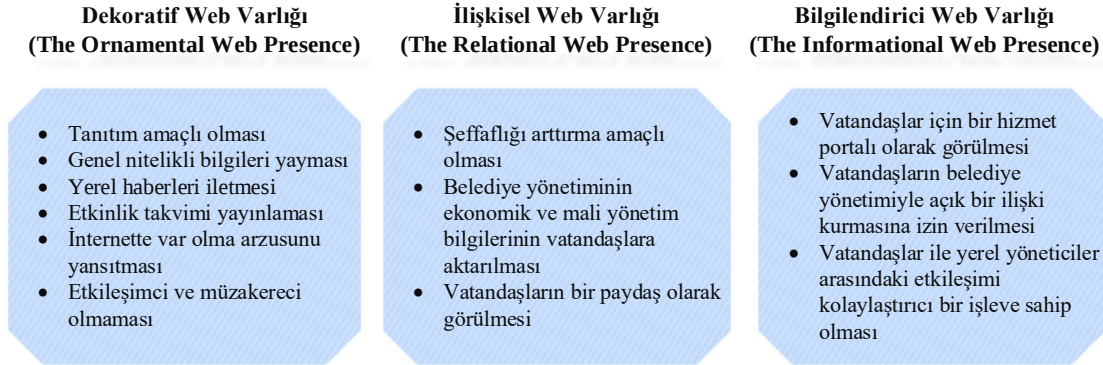
Şekil 2: Çevrimiçi Hesap Verebilirlik Unsurları

Kaynak: Saxton ve Guo (2011, s. 272).

Finansal açıklama, bir kuruluşun web sitesi aracılığı ile açıkladığı finansal bilgileri kapsarken, performans açıklaması ise kuruluşun misyonunu, hedeflerini, programlarının ve hizmetlerinin sonuçlarına ilişkin yine web sayfaları üzerinden yaptığı bildirimleri içermektedir. Çevrimiçi hesap verebilirliğin ikinci boyutu olan “diyalog” ise, kuruluşun paydaş geri bildirimi ve tercihleri elde etmek için web sayfasını ne ölçüde ve ne kadar etkin kullandığı (çevrimiçi anketler, geri bildirim formları vb.) ile kuruluşun paydaşları ya da hedef kitleleri ile etkileşimi sağlamak amacıyla (bloglar, canlı sohbetler ve sosyal medya) web’i nasıl kullandığı ile tanımlanmaktadır (Saxton ve Guo, 2011, s. 272-274).

Web tabanlı uygulamalar kurum ve kuruluşların etkinlik, verimlilik seviyeleri de dahil olmak üzere üstlendikleri sorumlulukları yerine getirip getiremediklerini paydaşlarına iletmede, güven kazanma ve sürdürmede anahtar bir öneme sahip olduğunu göstermektedir (Saxton, Kuo ve Ho, 2012, s. 270; Slatten ve ark., 2016, s. 214). Hannan ve Freeman (1984, s. 149) çalışmalarında, resmi örgütlerin standartlaşmış ve tutarlı örgütsel yapıları gereği hesap verebilirlik konusunda avantaja sahip olduklarını belirtirken, istikrarın devam edebilmesi gerekçesiyle değişime özellikle de teknolojik değişime (internet tabanlı uygulamalar gibi) karşı direnç gösterdiklerine dikkat çekmektedirler. Saxton ve Guo (2011) Amerika Birleşik Devletleri’ndeki 117 sivil toplum kuruluşu üzerinde web temelli hesap verebilirliği araştırdıkları çalışmalarında, kuruluşların finans ve performansla ilişkin bilgileri açıklamaya özen gösterse de diyalog boyutunda ciddi eksiklikler olduğu ve sivil toplum kuruluşlarının web siteleri bilgi amaçlı broşür amacına hizmet edecek düzeyde olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Lee ve ark. (2012, s. 8) çalışmalarında, küçük kuruluşların görünürlük kazanmak, itibar elde etmek ve meşruiyet kurma çabaları nedeniyle web tabanlı hesap verebilirlik konusunda daha esnek olduklarını ve teknolojik yenilikleri benimsemeye daha açık olduklarını ortaya koymuşlardır. Bu sonuç Hannan ve Freeman (1984)’ın çalışmasında elde edilen sonuçları destekler niteliktedir. Hesap verebilirlik anlamında kurum

ve kuruluşların web sayfalarını oluşturma stratejileri üç kategoride incelenmektedir (Geiger ve Martin, 1999, s. 26-27; García-Borbolla, Larrán ve López, 2005, s. 175-177). Kurum ve kuruluşların web sitelerini oluşturma stratejileri Şekil 3'te gösterilmektedir (Gandía ve Archidona, 2008, s. 36-37).

Şekil 3: Kurum ve Kuruluşların Web Sitelerini Oluşturma Stratejileri

Kaynak: Gandía ve Archidona (2008, s. 36-37).

Dekoratif Web Varlığı (The Ornamental Web Presence): Bu tür bir web sitesi tanıtım amaçlıdır ve genel nitelikli bilgileri yaymak, yerel haberleri iletme, etkinlik takvimi yayınlamak gibi genel bir amacı takip etmeyen sadece internette var olma arzusunun yansıtan, etkileşimci ve müzakereci olmayan web siteleridir (Chadwick ve May, 2003).

Bilgilendirici Web Varlığı (The Informational Web Presence): Web sitesinin amacı şeffaflığı arttırmak ve vatandaşları belediye yönetiminin sahip olduğu ekonomik ve mali yönetim bilgilerini vatandaşlara aktarmak konusunda bir araç olarak kullanmaktır. Bu bilgilendirici pozisyon siyasilerin seçim vaatlerini yerine getirip getirmediğine ilişkin bir fikir oluşturmaya nedeniyle vatandaşları paydaş olarak görmektedir (Gandía ve Archidona, 2008, s. 37).

İlişkisel Web Varlığı (The Relational Web Presence): Web portalını vatandaşlar için bir hizmet portalı olarak görmekte ve vatandaşların belediye yönetimiyle açık bir ilişki kurmasına izin vererek, vatandaşlar ile yerel yöneticiler arasındaki etkileşimi kolaylaştırıcı bir işleve sahiptir (Ke ve Wei, 2006).

Hedef kitleleriyle çift yönlü, etkili ve bu kitleleri de karar alma süreçlerine dahil eden yönetim anlayışı, güven arttırmanın temel araçlarından biri olan şeffaflığa vurgu yapan yaklaşımlardır. Hesap verebilirlikle yakından ilişkili olan şeffaflık kavramının, devlet kurumlarında nasıl işlediğini anlamak önemlidir. Bu nedenle devlet kurumlarının karar verme süreçleri ve kaynakların nasıl ve nerede kullanıldığına ilişkin temel bilgilerin kamuoyuyla paylaşılması güvene dayalı bir ilişkinin geliştirilmesinde kritik bir öneme sahiptir. Günümüzde internet, kamu sektöründe verimlilik, etkililik, hesap verebilirlik ile daha yüksek düzeyde vatandaş katılımının sağlanması gibi daha yüksek hedeflere ulaşmada kilit bir rol oynamaktadır (Gandía, Marrahí ve Huguet, 2016, s. 29). Bu anlamda internet teknolojisi, kamu sektörünün sunduğu hizmetlerin denetlenmesi, idare ile halk arasında diyalog kurulmasını ve böylece yönetime halkın da katılımını sağlayan güçlü bir iletişim kanalıdır (Sikka, 2006, s. 764). Bu çerçevede teknolojik olanakların hesap verebilirlik üzerindeki etkisini değerlendirmek, hem de bu teknolojilerin şeffaflık ve hesap verebilirliğin gösterileceği bir medya aracı olması nedeniyle, kurum ve kuruluşların bu araçları kullanma becerisini ortaya koymak önemli görülmektedir (McNutt ve Boland, 1999).

1.3. Alanyazın Taraması

Bu bölümde **Web Kalite Modeli (Web Quality Model; WQM; Web Kalite Modeli; WKM)** ile ilgili yapılmış çalışmalara yer verilmiştir. İlgili çalışmalar; WKM, web siteleri ve web mühendisliği konularına göre gruplandırılarak özetlenmiştir. **WKM konulu** çalışmalar; Ruiz, Calero ve Piattini (2003), Calero, Ruiz ve Piattini (2004; 2005), Bonsón-Ponte, Escobar-Rodríguez ve Flores-Muñoz (2006), Gandía ve Archidona (2008), Khalifah, Wong ve Hashim (2013) ve Kaur ve Goyal (2016) şeklindedir. **Web siteleri** konulu çalışmalar; Zhu (2008), Zhao ve Zhu (2014), Kosgey, Mindila ve Calvins (2016), Bhutani, Saha ve Gosain (2020) ve Morales-Vargas, Pedraza-Jiménez ve Codina (2020)

şeklinde. **Web mühendisliği** temalı çalışmalar ise; Mendes (2005), Gomez, Oktaba, Piattini ve Garcia (2006), Ruiz, Calero ve Piattini (2006), Bonsón-Ponte, Escobar-Rodríguez ve Flores-Muñoz (2008), Rico, Sayani ve Field (2008), Rababah, Al-Shboul ve Al-Sayyed (2011), Montagud, Abrahão ve Insfran (2012), Tieman ve Bradley (2013), Kaur ve Dani (2011), Vern ve Dubey (2014), Bukhari, Yahaya ve Deraman (2015) ve Shailaja, Prasanna ve Kartheek (2020) olduğu görülmektedir.

Ruiz ve ark. (2003) çalışmalarında, web metriklerinin sınıflandırılması, web araştırmalarının karakterizasyonu ve web sitelerinin kalitesinin değerlendirilmesi için üç boyutlu bir WKM önermişlerdir. Önerilen model web kalitesinin özelliklerini, kalite karakteristiklerini ve yaşam döngüsü süreçlerini içermektedir. Önerilen modelin web geliştiricileri, tasarımcıları ve diğer ilgili paydaşlar tarafından kullanılabileceği vurgulanmaktadır. Calero ve ark. (2004) çalışmalarında, web geliştiricilerinin ve yöneticilerinin web sitelerinin kalitesini ölçmek için kullanabilecekleri bir WKM önermişlerdir. Bu öneri modeli için, 1992-2003 yılları arasındaki 60 makaleyi incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda, Ruiz ve ark. (2003)'nin çalışmalarında olduğu gibi web özellikleri, yaşam döngüsü süreçleri ve kalite özellikleri olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Calero ve ark. (2005) gerçekleştirdikleri çalışmada, kendi önerdikleri (Calero v.d., 2004) WKM üzerine kapsamlı bir inceleme gerçekleştirmişlerdir. Sonuç olarak, web sitelerin kalitesinin değerlendirilmesi için kullanılan bir metrikle sınıflandırılmıştır. Bonsón-Ponte ve ark. (2006) çalışmalarında, Avrupa'daki büyük finansal kuruluşların web sitelerinin hesap verebilirlik düzeylerini ölçmek için bu web sitelerinin hangi bilgileri yayınladıkları, bu bilgilerin ne kadar açık ve erişilebilir olduğu değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme için finansal kuruluşların sermaye yeterliliği, risk yönetimi, finansal performansı, yönetim yapısı ve kurumsal yönetimi içeren bir WKM kullanılmıştır. Diğer çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada “açıklama indeksi” hesaplamaya dahil edilmiştir. Sonuç olarak, finansal kuruluşların bazı gereksinimlerine uyum sağlamak için web sitelerinde önemli adımlar attıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, finansal kuruluşların web sitelerinin hesap verebilirlik düzeyleri ile kuruluşların büyüklüğü arasında bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Gandía ve Archidona (2008) çalışmalarında, İspanyol şehir meclislerinin web sitelerindeki bilgi açıklama düzeylerinin analiz edilmesi ve bu düzeyleri etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, WKM kullanılmıştır. Bilginin açıklık düzeyini nicel olarak incelenebilmesi için “açıklama indeksi” tercih edilmiştir (ör. Bonsón-Ponte ve ark. (2006)). Çalışmanın sonucunda, İspanyol yerel politikacıların, meclislerinin web sitelerindeki bilgi açıklama düzeylerini artırmak için bazı stratejilerini değiştirmeleri (ör. dijital bilgi hesap verilebilirliği, vatandaşlara hizmet ve yeni teknolojilerin sunduğu ilişkisel kapasiteye odaklanan web sitelerinin geliştirilmesi) gerektiğini önermektedirler. Khalifah ve ark. (2013), seyahat ve turizm sektöründeki web sitesi kalitesinin kritik önemini vurgulayan bir çalışma yapmış ve düşük maliyetli havayolu şirketleri için bir web sitesi kalitesi çerçevesi önermiştir. Çalışmanın sonuçları, web sitesi kalitesinin düşük maliyetli havayolu şirketleri için belirleyici bir faktör olduğunu ve önerilen çerçevenin hem akademik araştırmalar hem de pratik uygulamalar için değerli bir katkıda bulunacağını ortaya koymuştur. Kaur ve Goyal (2016) çalışmalarında, yerel dillerdeki web sitelerinin güvenilirlik ve kalite performansını değerlendirme hedefine odaklanmıştır. Çalışmada, Hindistan'daki akademik enstitülerin yerel dillerdeki 22 web sitesinin kalitesini ölçmek için bir WKM önerilmektedir. Çalışmanın sonucunda, web sitelerinin yarısından fazlasının testlerde başarılı olduğu belirlenmiştir.

Zhu (2008) çalışmasında, Bulanık Çok Kriterli Karar Verme (B-ÇKKV) yöntemi kullanılarak web kaynakları kalitesinin (WebQM) değerlendirilmesini amaçlamaktadır. F-TOPSIS algoritması kullanılarak grup kararına dayalı olarak web kaynaklarının kapsamlı kalite puanlarına entegre edilmesi şeklinde bir model önerilmektedir. Çalışmanın sonucunda, önerilen bu modelin uygulanabilir olduğu ve sonuçlarının kabul edilebilir olduğu belirtilmektedir. Zhao ve Zhu (2014) çalışmalarındaki amaç, web kaynak kalitesinin değerlendirilmesi için WebQM'nin formalize edilmesi ve doğrulanmasıdır. Bu çalışma, web kaynaklarının kalitesini kullanıcı perspektifinden tanımlanmasını ve farklı ağırlıkların dikkate alınmasını kapsamaktadır. WebQM'nin formalizasyonu bir program kullanılarak yapılmış olup Yapısal Eşitlik Modellemesi (Structural Equation Modeling; SEM; YEM) kullanılarak modelin geçerliliği ve güvenilirliği doğrulanmıştır. Web kaynaklarının kalitesinin daha objektif ve güvenilir bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlanması çalışmanın önemli yönüdür. Çalışmanın sonucu, WebQM'nin doğruluğunu ve güvenilirliğini artırdığını göstermektedir. Kosgey ve ark. (2016) çalışmalarında, akademik web sitelerinin kalitesini değerlendirmek için bir literatür taraması amaçlanmaktadır. Eğitim kurumları yöneticileri için bir model sağlanması, çalışmanın önemli

yönüdür. Akademik web sitelerinin kalitesini belirlemek için farklı özelliklere ağırlık atamak için bir WKM önerilmektedir. Çalışmanın sonucunda, kaliteli bir web sitesinin yatırım getirisinin yüksek olacağını ve daha fazla ziyaretçi çekeceğini öngörmektedirler. Bhutani ve ark. (2020) çalışmalarında, veri stokları için web veri kaynaklarının kalitesine dayalı bir değerlendirme yapmak için yeni bir yaklaşımın (ÇKKV ve WSEM_{QT}) önerilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın önemi, veri ambarları için web kaynaklarının kalitesinin doğru bir şekilde değerlendirilmesinin, veri ambarlarının doğru ve güvenilir verilerle doldurulmasına yardımcı olması şeklindedir. Çalışmanın sonucu, WSEM_{QT} modelinin web kaynaklarının kalitesini değerlendirmede etkili olduğudur. Morales-Vargas ve ark. (2020) tarafından yapılan çalışmada, web sitesi kalitesinin farklı yönlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmanın önemi, web sitesi kalitesinin kullanıcı deneyimi ile etkileşimi üzerindeki etkisini anlamak ve web sitesi sahiplerine daha iyi bir web sitesi tasarımı için rehberlik etmesi şeklindedir. Çalışmanın sonuçları, web sitesi kalitesi konusunda yapılan bilimsel yayınların arttığı ve bu alanda yapılan çalışmaların daha spesifik sektörlere odaklandığı görülmektedir. Web sitesi kalitesi kavramının farklı disiplinlerde ele alındığı ve bu alanda yapılan çalışmaların en çok işletme ve bilgisayar bilimleri alanlarında yapıldığı görülmektedir. Web siteleri ile yapılan çalışmalar; ÇKKV (Zhu, 2008; Bhutani ve ark., 2020), SEM (Zhao ve Zhu, 2014) ve **literatür taraması** (Kosgey ve ark., 2016; Morales-Vargas ve ark., 2020) konularında yapılmıştır. Bu yönüyle WKM konulu (Ruiz ve ark., 2003; Calero ve ark., 2004, 2005; Bonsón-Ponte ve ark., 2006; Gandía ve Archidona, 2008; Khalifah ve ark., 2013; Kaur ve Goyal, 2016) çalışmalardan ayrılmaktadır.

Web mühendisliği konusuyla ilgili Mendes (2005) çalışmasında, 2000-2004 arasında yayınlanan web mühendisliği araştırmalarını incelemiştir. Bu alandaki araştırmaların kesinliğini artırmak ve daha güvenilir sonuçlara ulaşmak için yazılım mühendislerin tecrübelerine dayanan önerilerde bulunmuştur. Gomez ve ark. (2006) çalışmalarında, yazılım ölçümlerinin en güncel ve faydalı örneklerini belirlemişlerdir. Ruiz ve ark. (2006) çalışmalarında, web profesyonellerinin kalite algısına dayalı web uygulamaları kalite göstergelerinin oluşturulması amaçlanmaktadır. Bonsón-Ponte ve ark. (2008) çalışmalarında, finansal kuruluşlarının web sayfalarının navigasyon kalitesini analiz ederek operasyonel faaliyetlerin başarısındaki rolü vurgulanmaktadır. Rico ve ark. (2008) çalışmalarında, çevik yöntemlerin kullanımının internet sitelerinin kalitesini artırabileceğini ortaya koyarken, bu yöntemlerin bilimsel modellerle daha iyi entegre edilmesi ve ileride kullanılmak üzere ölçüm araçlarının geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Rababah ve ark. (2011) çalışmalarında, e-ticaret web sitelerinin kalitesinin değerlendirmesinde Bayesian inanç ağlarının kullanılmasının, mevcut yöntemlerin sınırlamalarını aşabilecek yeni ve esnek bir yaklaşım olduğunu savunmuşlardır. Montagud ve ark. (2012) çalışmalarında, yazılım ürün hatları için kalite özelliklerini ve ölçümleri derlemekte olup, bu alandaki bilimsel bilgiyi genişletmek ve gelecek araştırmalar için bir temel oluşturmak üzere hizmet ettiği vurgulanmaktadır. Tieman ve Bradley (2013) çalışmalarında, sağlık bilgi web sitelerinin etkililiğinin değerlendirilmesinde farklı metodolojilerin uygulanabilirliğini incelemekte olup özellikle marjinalize gruplar için erişilebilirlik ve web sitelerinin ekonomik değerlendirmeleri konusunda daha fazla çalışma yapılması gerektiği önerilmektedir. Kaur ve Dani (2011) çalışmalarında, web kalitesi ve ölçüm stratejileri hakkındaki literatürü sistemli bir şekilde incelemişlerdir. Bu alandaki gelecekteki araştırmaları yönlendirecek öneriler sunulmaktadır. Vern ve Dubey (2014) çalışmalarında, web tabanlı uygulamaların bakımının önemini ve doğru değerlendirme teknikleri kullanıldığında daha etkili bakım sağlandığını vurgulamaktadırlar. Bukhari ve ark. (2015) çalışmalarında, yazılım ölçümlerinin seçiminde kullanılan yöntemleri incelemektedirler. Sonuç olarak, bu konuda daha bilinçli karar verilmesi desteklenmektedir. Shailaja ve ark. (2020) çalışmaları, web mühendisliği araştırmalarının sıklığını analiz ederek, bu alandaki araştırma kalitesinin geliştirilmesi için öneriler sunmaktadırlar.

Web sitesi kalitesi, ziyaretçilerin web sitesine olan güvenini artırdığı, ziyaretçi memnuniyetini artırdığı ve ziyaretçi sadakatini sağladığı belirtilmektedir (Khalifah ve ark., 2013). Bu temelde ve yukarıdaki yapılmış çalışmalara göre aşağıdaki hipotezler belirlenmiştir.

Siyasi Rekabet: Web görünürlüğü sayesinde bilgilerin anında ve eşzamanlı yayılması, siyasi temsilcilerin vatandaşlara karşı denetim yükümlülüklerini daha etkili bir şekilde yerine getirmesinde yardımcı olmaktadır. Web sayfaları (görünürlüğü) siyasi temsilcilerin, vatandaşlarına yönelik iletişimini ve bilgilendirmesini, vatandaşların da bu bilgilere hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilmesini kolaylaştırmaktadır (Laswad, Fisher ve Oyelere, 2005, s. 107). Gandía ve Archidona (2008)

çalışmalarında, yerel yönetim meclislerinin web sitelerindeki bilgi açıklama düzeylerinin siyasi rekabeti pozitif yönlü etkilediğini vurgulamaktadırlar. Özellikle internetin kullanılmadığı zamanlarda Lee (1972) çalışmasında yönetimlerin, iç ve dış çevrenin değişen taleplerine ve baskılarına yanıt vermede zorluklar yaşandığını belirtmektedir. Carpenter (1991) çalışmasında, farklı seviyedeki siyasi rekabetin (başkan, meclis ve çıkar grubu rekabeti) *genel kabul görmüş muhasebe ilkelerini* benimseme kararları üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Bu durumda hesap verebilirlik düzeyini artırmaktadır. Castanheira, Crutzen ve Sahuguet (2005) çalışmalarında rekabetin, partiye daha fazla aday kazandırarak seçimlerde daha etkili olmasını sağladığı ve politikacıların daha fazla çaba göstermelerine neden olabileceğini öngörmektedirler. Ancak parti içi rekabetin, parti içindeki politikacılar arasındaki çekişmeleri artırarak parti bütünlüğünü zayıflatabileceğini vurgulamışlardır. Laswad ve ark. (2005) çalışmalarında yüksek düzeyde siyasi rekabet, politikacıların etkin yönetim taahhütlerini göstermek için kabul edilen raporlama yöntemlerini kullanarak kendilerini düzenlemeye teşvik ettiğini belirtmektedirler. Lipford ve Yandle (2015) çalışmalarında, siyasi rekabetin yüksek olduğu eyaletlerde ekonomik özgürlük seviyesinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. İlgili çalışmalar incelendiğinde siyasi rekabetin (belediye başkanı ve belediye meclisi) olumlu etkilerinin olumsuz etkilerinden daha çok olduğu görülmektedir.

H_{A1}: Belediye başkanının siyasi partisi, WKM (genel bilgiler, bütçe bilgileri, finansal bilgiler, sunum ve gezilebilirlik, ilişkisel web varlığı) kriterlerini pozitif etkilemektedir.

H_{A2}: Belediye meclisindeki siyasi çoğunluk, WKM (genel bilgiler, bütçe bilgileri, finansal bilgiler, sunum ve gezilebilirlik, ilişkisel web varlığı) kriterlerini pozitif etkilemektedir.

Nüfus (Büyükşehir Belediye Bütçesi): Kamu kurumları, kaynaklarını yönetirken hesap verebilirlik ilkelerine uymaları gerekmektedir. Ancak kamu kurumlarının ekonomik durumu, hesap verebilirlik düzeylerini (ör. ekonomik zorluklarla karşı karşıya olan kurumların daha az ayrıntılı raporlama yapması) etkileyebilmektedir (Neiman ve ark., 1976). Gandía ve Archidona (2008) çalışmalarında, yerel yönetimlerin kaynakları ile web sitelerindeki bilgilerin şeffaf olması arasında pozitif bir ilişki bulunduğunu vurgulamaktadırlar. Neiman ve ark. (1976) çalışmalarında, düşük gelirli ve değersiz konutlara sahip olan belediyelerin üretim ve imalat alanına daha çok yatırım yaparak bu dezavantajlı durumu tersine çevirebilecekleri önerilmektedir. İslam ve Choudhury (1990) çalışmalarında, kamu kurumlarının ekonomik durumu ile hibe harcamaları arasında pozitif bir ilişki olduğunu vurgulamaktadırlar (ör. Gökmenoğlu ve Yavuz (2022); Gökmenoğlu (2022); Göze Kaya ve Gökmenoğlu (2022)). Poindexter (1997) çalışmasında, belediyelerde elde edilen gelirin dağılımı hakkında öneriler sunmaktadır (ör. Özkul ve Bozkurt (2019); Bozkurt ve Gökmenoğlu (2020)). Opstrup ve Villadsen (2015) çalışmalarında, kamu kurumlarındaki üst yönetim kadrolarında kadınların yer alması ekonomik anlamda pozitif etkilediğini belirtmektedirler. Filipović, Martić ve Demirović (2018) çalışmalarında, yerel yönetimlerin hesap verebilirlik düzeyinin artması için dijitalleşme düzeyinin artırılması gerektiği önerilmektedirler. İlgili çalışmalara göre yerel yönetimlerin kaynaklarının durumu hesap verebilirlik düzeylerini etkilediği görülmektedir.

H_{A3}: Yerel yönetimlerdeki kayıtlı kişi sayısı (nüfus; büyükşehir belediye bütçesi), WKM (genel bilgiler, bütçe bilgileri, finansal bilgiler, sunum ve gezilebilirlik, ilişkisel web varlığı) kriterlerini pozitif etkilemektedir.

Kamu Medyası (Web) Görünürlüğü: Kamu medyası, vatandaşları seçim programlarının gelişmesi ve yerel yönetimin günlük işleyişi hakkında bilgilendirme konusunda temel bir rol oynamaktadır (Gandía ve Archidona, 2008, s. 39). Kamu medyası (web) görünürlüğü hakkında genel bir bilgi edinilmesi amacıyla bu konuda yapılmış çalışmalar özetlenmiştir. Gandía ve Archidona (2008) çalışmalarında, web görünürlüğü ile web açıklama düzeyleri arasında pozitif ilişki olduğunu elde etmişlerdir. Andrés, Lorca ve Martínez (2009) çalışmalarında, web erişim durumunun internet görünürlüğüne olumlu bir etkisinin olduğu ve web erişimi olanaklarına yönelik yatırım veya yenilik çalışmalarının yapılması gerektiği önerilmektedir. Serrano-Cinca, Rueda-Tomás ve Portillo-Tarragona (2009) çalışmalarında, web görünürlüğü ile e-hesap verebilirlik arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki düzeyi arzu edilen seviyede olmamakla birlikte daha fazla ziyaretçi çekilmesinde etkili olduğunu belirlemişlerdir. Harris (2011) çalışmasında, web görünürlüğünün kültürel kimliklerin aktarımında kullanılabileceği savunulmaktadır. Cuadrado-Ballesteros, Martínez-Ferrero, Frías-Aceituno ve García-Sánchez (2017) çalışmalarında, web görünürlüğü ile hem finansal raporlama hem de web açıklama düzeyleri arasında

pozitif ilişki olduğunu elde etmişlerdir. Muhtar, Sutaryo ve Suryanto (2018) çalışmalarında, web görünürlüğünün finansal hesap verilebilirliği pozitif etkilediğini tespit etmişlerdir. Obiora ve Nwokorie (2019) çalışmalarında, web görünürlüğü ile destinasyon sadakati arasında pozitif bir ilişki olduğunu vurgulamaktadırlar. Chigozie ve Esther (2021) çalışmalarında, web görünürlüğünün ilgili turistik alanlarının belirlenmesinde etkili olduğunu belirlemişlerdir. Kamu medyası (web) görünürlüğünün pozitif bir etkisi olduğu bu çalışmaların ortak yönü olarak öne çıkmaktadır.

H_{A4}: Kamu medyası (web) görünürlüğü, WKM (genel bilgiler, bütçe bilgileri, finansal bilgiler, sunum ve gezilebilirlik, ilişkisel web varlığı) kriterlerini pozitif etkilemektedir.

2. Amaç ve Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde; araştırmanın yöntemi, araştırmada kullanılan veriler, WKM ve araştırma modeli hakkında bilgiler verilmektedir.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi hem nitel hem de nicel araştırma yöntemleri kullanıldığı için “*karma yöntem*” şeklindedir. Araştırma türü olarak, nitel araştırmalarda “*içerik analizi*” ve nicel araştırmalar için “*ilişkisel (korelasyon)*” belirlenmiştir. İçerik analizi, metinlerin analizi için kullanılmaktadır (Krippendorff, 2004, s. 18). Krippendorff (2004) içerik analizini, “*metinlerden (ve diğer anlamlı konulardan) kullanıldıkları bağlamlarda tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımların yapılması içindir*” şeklinde tanımlamaktadır. Boettger ve Palmer (2010) içerik analizini, “*bilimsel araştırmalarda kullanılabilen ve metin tabanlı veriler üzerinde geniş kapsamlı, sistemli ve ölçülebilir bir analiz yapmamızı sağlayan güçlü bir araç*” şeklinde ifade etmektedir. Riffe, Lacy ve Fico (2014, s. 24)’ya göre metinler, geniş anlamda basılı materyal, resimler, haritalar, sanat eserleri, sesler, işaretler veya semboller olarak sınıflandırılmaktadır. İlişkisel araştırma türü, “*etkin bir şekilde mevcut bir sistemin (durumun) parametrelerini veya koşullarını kaydetmek, açıklamak (betimlemek), analiz etmek ve yorumlamak için karşılaştırmalı ve korelasyonel tekniklerle birlikte sonuç elde edilmesidir*” (Walliman, 2011, s. 10). Ajimotokan (2023, s. 5) ilişkisel araştırma türünü, “*karşılaştırma ve zıtlık oluşturma gerektiren durumlarda değişkenler arasında bir ilişki kurarak ortak veya parametrik koşulları, ilişkileri ve davranışların sergilenmesi*” şeklinde açıklamaktadır. Bu çalışmanın iki temel amacı bulunmaktadır. Birinci amaç, yerel yönetimlerdeki siyasi rekabet (büyükşehir belediye başkanlığı ve büyükşehir belediye meclisi) durumunun web görünürlüğü açısından hesap verilebilir düzeylerindeki değişimin belirlenmesidir. İkinci amaç, hesap verebilirlik düzeylerinin (siyasi rekabet, nüfus, web görünürlüğü) web kalite modeline (genel bilgiler, bütçe bilgileri, finansal bilgiler, sunum ve erişilebilirlik, ilişkisel web varlığı) etkisinin incelenmesidir.

2.2. Araştırmada Kullanılan Veriler

Bu araştırmada anket formundan elde edilen birincil veriler (bkz. 2.3. Web Kalite Modeli ve Kriterleri bölümünü inceleyiniz) ve ikincil veriler (Tablo 1) kullanılmaktadır. Tablo 1’de 30 büyükşehir belediyesine (BB) ait başkanın siyasi partisi, meclisin çoğunlukta olduğu siyasi partiler, nüfus ve kamu medyası (web) görünürlüğü sonuçları yer almaktadır.

Tablo 1: Büyükşehir Belediyelerine Ait Hesap Verebilirlik Değerleri

Büyükşehir Belediyeleri	BB Başkanı *	BB Meclisi*	Nüfus**	Web Görünürlüğü
Adana BB	CHP (Muhalefet)	CHP & İYİ Parti (Muhalefet)	2.274.106	671.000
Ankara BB	CHP (Muhalefet)	AK Parti & MHP (İktidar)	5.782.285	2.860.000
Antalya BB	CHP (Muhalefet)	CHP & İYİ Parti (Muhalefet)	2.688.004	1.450.000

Büyükşehir Belediyeleri	BB Başkanı *	BB Meclisi*	Nüfus**	Web Görünürlüğü
Aydın BB	CHP (Muhalefet)	CHP & İYİ Parti (Muhalefet)	1.148.241	614.000
Balıkesir BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	1.257.590	545.000
Bursa BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	3.194.720	1.860.000
Denizli BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	1.056.332	519.000
Diyarbakır BB	HDP (Kayyım)	Kayyım	1.804.880	409.000
Erzurum BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	749.754	433.000
Eskişehir BB	CHP (Muhalefet)	CHP & İYİ Parti (Muhalefet)	906.617	474.000
Gaziantep BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	2.154.051	868.000
Hatay BB	CHP (Muhalefet)	CHP & İYİ Parti (Muhalefet)	1.686.043	525.000
İstanbul BB	CHP (Muhalefet)	AK Parti & MHP (İktidar)	15.907.951	6.910.000
İzmir BB	CHP (Muhalefet)	CHP & İYİ Parti (Muhalefet)	4.462.056	4.070.000
Kahramanmaraş BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	1.177.436	428.000
Kayseri BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	1.441.523	902.000
Kocaeli BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	2.079.072	1.790.000
Konya BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	2.296.347	1.130.000
Malatya BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	812.580	500.000
Manisa BB	MHP (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	1.468.279	632.000
Mardin BB	HDP	Kayyım	870.374	194.000

Büyükşehir Belediyeleri	BB Başkanı *	BB Meclisi*	Nüfus**	Web Görünürlüğü
	(Kayyım)			
Mersin BB	CHP (Muhalefet)	AK Parti & MHP (İktidar)	1.916.432	1.460.000
Muğla BB	CHP (Muhalefet)	CHP & İYİ Parti (Muhalefet)	1.048.185	589.000
Ordu BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	763.190	597.000
Sakarya BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	1.080.080	806.000
Samsun BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	1.368.488	498.000
Şanlıurfa BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	2.170.110	395.000
Tekirdağ BB	CHP (Muhalefet)	CHP & İYİ Parti (Muhalefet)	1.142.451	370.000
Trabzon BB	AK Parti (İktidar)	AK Parti & MHP (İktidar)	818.023	400.000
Van BB	HDP (Kayyım)	Kayyım	1.128.749	486.000

Kaynak: *Url - 1 (19.05.2023); **Url - 2 (01.07.2023).

31.03.2019'da yapılan yerel seçimler sonucunda 30 BB başkanının dağılımı; 15'i "Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti)", 11'i "Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)", 1'i "Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)" ve 3'ü "Hakların Demokratik Partisi¹ (HDP)" şeklindedir. 30 BB meclisinde çoğunluğa sahip siyasi partiler ise; 19'u "AK Parti & MHP (İktidar)", 8'i "CHP & İYİ Parti (Muhalefet)" ve 3'ü "kayyım" şeklinde dağılmaktadır. 2022 yılı itibarıyla BB ait nüfus dağılıma bakıldığında en yüksek 15.907.951 ile İstanbul ve en düşük 749.754 ile Erzurum'dur. 30 BB yaşayan kişi sayısı toplam kişi sayısının %78.16'sıdır. BB'nin web görünürlüğüne bakıldığında en yüksek 6.1790.000 ile İstanbul BB ve en düşük 194.000 ile Mardin BB'ne aittir.

2.3. Web Kalite Modeli ve Kriterleri

Kamu sektöründe web sitelerinin kullanımı 2000'li yıllardan itibaren yaygınlaşmasına rağmen, internet üzerinde bilgi sunma konusunda standartlaştırılmış bir model mevcut değildir. Bu durum web sitelerinin kalitesini değerlendirmek için farklı web metriklerinin kullanılmasını gerektirmektedir (Gandía ve Archidona, 2008, s. 40). Ruiz ve ark. (2003), Calero ve ark. (2004; 2005)'nin çalışmalarında 3 boyutlu web metrikleri kullanılırken bu çalışmada beş kriterli bir WKM ve "açıklama indeksi" tercih edilmiştir. Kullanılan WKM Gandía ve Archidona (2008)'nin çalışmasında olduğu gibi; **genel bilgiler** ("general information"), **bütçe bilgileri** ("budgetary information"), **finansal bilgiler** ("financial information"), **sunum ve erişebilirlik** ("presentation and navigation") ile **ilişkisel web varlığı** ("relational web")

¹ Türkiye Cumhuriyeti'nde 31.03.2019'da yapılan yerel seçimlerden sonra HDP tarafından yönetilmeye başlanan Diyarbakır, Mardin ve Van büyükşehir belediyelerine 19.08.2019'da kayyım atanmıştır. Bu belediyelerin "19-30.05.2023" tarihleri arasında web siteleri incelenmiş olup inceleme tarihinde adı geçen belediyeler T.C. İçişleri Bakanlığı tarafından atanan kayyımlar tarafından yönetilmektedir.

şeklindedir (Gandía ve Archidona, 2008; Gandía, 2011; Gandía ve ark., 2016). Tablo 2’de WKM’nin genel bilgiler kriterine ait İngilizce ve Türkçe ifadeler yer almaktadır.

Tablo 2: WKM Genel Bilgiler Kriterine Ait İngilizce ve Türkçe İfadeleri

İngilizce İfadeler	Türkçeye Uyarlanmış İfadeler
News service*.	Web sitesinde belediyeye ilişkin haberler bulunmaktadır.
Presents the socio-cultural offerings of the municipality*.	Web sitesinde belediyenin sosyo-kültürel olanaklarına ilişkin bilgi bulunmaktadır.
Calendar with festivities and other municipal activities**.	Web sitesinde vatandaşlar için şenlik ve belediyeye ait diğer etkinlik takvimi bulunmaktadır.
Citizen participation during online plenary sessions is permitted**.	Web sitesi yoluyla çevrimiçi yayınlanan genel kurul oturumlarına yurttaş katılımına izin verilmektedir.
City map or city street guide**.	Web sitesinde şehir haritası bulunmaktadır.
Information about dates and issues to be dealt in the next plenary session**.	Web sitesinde belediye meclisinin bir sonraki genel kurulunda ele alınacak konular ve tarihleri hakkında bilgi verilmektedir.
Information about political parties with presence on the city council**.	Web sitesinde belediye meclisinde bulunan siyasi partiler hakkında bilgi verilmektedir.
Information about rural and urban lands owned by the city council**.	Web sitesinde belediyeye ait kırsal ve kentsel araziler hakkında bilgi bulunmaktadır.
Information about timetables and prices of cultural and sports municipal establishments open the public**.	Web sitesinde kamuya açık belediye tesislerinin (<i>kültür ve spor</i>) etkinlik tarihleri ve fiyatlarına ilişkin bilgi bulunmaktadır.
Information about traffic, and/or incidences in the municipal services**.	Web sitesinde belediye sınırları çerçevesinde meydana gelen trafik vb. olaylara ilişkin bilgi bulunmaktadır.
List of movable properties with historic-artistic value and those with high economic value for the city council**.	Web sitesinde belediyeye ait tarihi ve sanat değeri olan ve ekonomik değeri yüksek olan taşınırın listesi bulunmaktadır.
List of real estates (<i>offices, buildings, etc.</i>), both owned and leased, occupied and/or assigned to the city council**.	Web sitesinde belediyeye ait (<i>sahip olunan, kiralanın, kullanılan</i>) gayrimenkullerin (<i>işyeri, bina, vb.</i>) listesi bulunmaktadır.
Live broadcast of plenary sessions is permitted**.	Web sitesi yoluyla genel kurul oturumlarını canlı olarak izleme olanağı bulunmaktadır.
Minutes and/or agreements taken in the plenary sessions**.	Web sitesinde belediye meclisinde alınan kararlara ilişkin tutanak ve/veya mutabakat metinleri bulunmaktadır.
Number of official vehicles (<i>owned and leased</i>) assigned to the city council**.	Web sitesinde belediyeye ait (<i>sahip olunan, kiralanın, kullanılan</i>) araçların listesi bulunmaktadır.
The city council uploads the videos of the plenary sessions**.	Web sitesi yoluyla belediye meclisi genel kurul oturumlarının videoları yüklenmektedir.

İngilizce İfadeler	Türkçeye Uyarlanmış İfadeler
Tourist information or links to the website of tourism office**.	Web sitesi ziyaretçilere turistik bilgi sağlamaktadır.
Updates information about municipal environmental situation (<i>noise and air pollution</i>)**.	Web sitesinde belediyenin çevresel durumu (<i>gürültü ve hava kirliliği</i>) hakkında güncel bilgiler yer almaktadır.
Weather information**.	Web sitesinde hava durumu bilgisi bulunmaktadır.

Kaynak: *Gandía ve Archidona (2008); **Gandía ve ark. (2016).

Genel bilgiler (“general information”), Gandía ve Archidona (2008)’nin çalışmasından 2 ifade (*) ve Gandía ve ark. (2016)’nin çalışmasından 17 ifade (**) alınarak toplam 19 ifadeden oluşmaktadır. Genel bilgiler 19 ifade ile toplam ifadelerin %26.77’sini açıklamaktadır.

Genel Bilgiler (GB): Bir belediye web sitesinin, belediyenin faaliyetlerinin, kaynaklarının ve kararlarının vatandaşlara şeffaf bir şekilde sunulması için bir platform olması gerekmektedir. Bu kriterde, bir belediye web sitesinin etkin bir şekilde işleyebilmesi için gereken bilgi ve hizmetlerin listesi yer almaktadır. Vatandaşların yerel yönetimleri anlama ve bu yerel yönetimlere katılma yeteneği geliştirebilir (ör. Genel kurul oturumların canlı yayınlanması ve vatandaşların bu oturumlara katılımına izin verilmesi, demokratik süreç için teşvik edici olacağı düşünülmektedir. Belediye hizmetlerindeki ihaleler hakkında bilgi verilmesi, vatandaşların yerel hizmetlerin işleyişi hakkında daha fazla bilinçlenmesine faydası olacaktır). Tablo 3’te WKM’nin bütçe bilgileri kriterine ait İngilizce ve Türkçe ifadeler yer almaktadır.

Tablo 3: WKM Bütçe Bilgileri Kriterine Ait İngilizce ve Türkçe İfadeleri

İngilizce İfadeler	Türkçeye Uyarlanmış İfadeler
Budget details with reference to personnel expenses*.	Web sitesinde personel giderlerine ilişkin bütçe detayları yer almaktadır.
Budgetary statement of liquidity*.	Web sitesinde bütçe likidite tablosu yer almaktadır.
Economic classification of budget*.	Web sitesinde bütçenin ekonomik sınıflandırmasına ilişkin bilgi yer almaktadır.
Includes a summary of expenses by class*.	Web sitesinde belediye birimlerinin harcamalarına ilişkin bir özet yer almaktadır.
Previous years’ budgets (<i>two years minimum</i>) *.	Web sitesinde önceki yılların (<i>en az iki yıl</i>) bütçe tutarına ilişkin bilgi yer almaktadır.
The income and expenses of autonomous entities are separated*.	Web sitesinde özerk kuruluşların gelir ve giderlerine ilişkin bilgi yer almaktadır.
Total amount of budget*.	Web sitesinde toplam bütçe tutarına ilişkin bilgi yer almaktadır.
Communication of the final awardee**.	Web sitesinde ihaleyi alan kişi veya kurumların iletişim bilgileri yer almaktadır.
Information about offers submitted, their economic amount and their total score**.	Web sitesinde ihale süreçlerinde sunulan tekliflere ilişkin bilgi yer almaktadır.
Information about regulation for procurement procedures**.	Web sitesinde belediye ihale prosedürlerine ilişkin bilgi yer almaktadır.
Names of the suppliers are disclosed**.	Web sitesinde ihaleyi alan kişi veya kurumların isimleri yer almaktadır.

Kaynak: *Gandía ve Archidona (2008); **Gandía ve ark. (2016).

Bütçe bilgileri (“budgetary information”), Gandía ve Archidona (2008)’nin çalışmasından 7 ifade (*) ve Gandía ve ark. (2016)’nin çalışmasından 4 ifade (**) olmak üzere toplam 11 ifadeden oluşmaktadır. Bütçe bilgileri 11 ifade ile toplam ifadelerin %15.49’unu açıklamaktadır.

Bütçe Bilgileri (BB): Bir belediyenin mali hesap verilebilirliği kritik önem taşımaktadır. Personel giderleri, nakit bütçesi, bütçenin ekonomik sınıflandırılması ve harcamaların sınıflandırılması vb. detaylar, bütçenin nasıl ayrıldığını ve kaynakların nasıl kullanıldığını belirlemeye yardımcı olmaktadır. Tedarik süreçlerine ilişkin bilgilerin açıklanması, ihale süreçlerinin adil ve rekabetçi olduğunu göstermektedir. Bu tür bilgiler, kuruluşların hesap verebilirliklerini artırmaya yardımcı olmakta ve vatandaşların, paydaşların ve düzenleyicilerin belediyelerin finansal yönetimine güveni sağlamaktadır. Tablo 4’te WKM’nin finansal bilgileri kriterine ait İngilizce ve Türkçe ifadeler yer almaktadır.

Tablo 4: WKM Finansal Bilgilerin Kriterine Ait İngilizce ve Türkçe İfadeleri

İngilizce İfadeler	Türkçeye Uyarlanmış İfadeler
Annual financial statement of present year.	Web sitesinde mevcut yılın yıllık mali tablosu bulunmaktadır.
Annual financial statement of previous years (<i>two years minimum</i>)	Web sitesinde geçmiş yılların (<i>en az iki yıl</i>) yıllık mali tablosu yer almaktadır.
Annual report.	Web sitesinde yıllık rapor yer almaktadır.
Balance sheet of present fiscal year.	Web sitesinde mevcut mali yılın bilançosu yer almaktadır.
Balance sheet of previous years (<i>two years minimum</i>)	Web sitesinde önceki yılların (<i>en az iki yıl</i>) bilançosu yer almaktadır.
Economic and financial report.	Web sitesinde ekonomik ve mali rapor yer almaktadır.
General account.	Web sitesinde genel hesap yer almaktadır.
Operating Statement of present fiscal year.	Web sitesinde mevcut mali yılın faaliyet tablosu yer almaktadır.
Operating Statement of previous years (<i>two years minimum</i>)	Web sitesinde önceki yılların (<i>en az iki yıl</i>) faaliyet tablosu yer almaktadır.
Statement of income and expenses.	Web sitesinde gelir-gider tablosu bulunmaktadır.
Statement of treasure funds for previous years (<i>two years minimum</i>)	Web sitesinde önceki yılların (<i>en az iki yıl</i>) hazine fonlarının beyanı yapılmaktadır.
Statement of treasury funds of present year.	Web sitesinde mevcut yılın hazine fonlarının beyanı yapılmaktadır.

Kaynak: Gandía ve Archidona (2008).

Finansal bilgilere (“financial information”) ait tüm ifadeler, Gandía ve Archidona (2008)’nin çalışmasından alınmıştır. Finansal bilgiler 12 ifade ile toplam ifadelerin %16.90’unu açıklamaktadır.

Finansal Bilgiler (FB): Bu kriterde yer alan her bir ifade belediyenin mali durumunu değerlendirmek ve anlamak için önemli ve gereklidir. Yıllık mali tablolar ve bilançolar, bir belediyenin mali performansının kapsamlı bir genel bakışını sunmaktadır. Ekonomik ve mali raporlar, daha geniş ekonomik koşullar ve bunların belediyeler üzerindeki etkisi hakkında bilgi sağlamaktadır. Faaliyet raporları, belediyenin çeşitli operasyonlarının performansını göstermektedir. Gelir ve gider tablosu, belediyenin gelir ve harcamalarının dağılımını gösterirken, hazine fonları tabloları, hazineye ait olan ve

kullanılan fonların bir hesaplamasını sağlamaktadır. Tablo 5'te WKM'nin sunum ve gezilebilirlik kriterine ait İngilizce ve Türkçe ifadeler yer almaktadır.

Tablo 5: WKM Sunum ve Gezilebilirlik Kriterine Ait İngilizce ve Türkçe İfadeleri

İngilizce İfadeler	Türkçeye Uyarlanmış İfadeler
A contact e-mail address is provided.	Web sitesinde iletişim kurabilmek için e-posta adresi bulunmaktadır.
A web site map included.	Web sitesi haritası bulunmaktadır.
Formats are used that permit the correct printing of information.	Web sitesi bilgilerin doğru yazdırılmasına izin veren formatlar kullanılmaktadır.
It indicates the date of the last update.	Web sitesi son güncelleme tarihini göstermektedir.
It indicates the different methods by which citizens can Access municipal information.	Web sitesi vatandaşların belediye bilgilerine erişebileceği farklı yöntemleri göstermektedir.
It sets out accessibility standards for disabled people.	Web sitesine engelli kişiler için erişilebilirlik olanakları bulunmaktadır.
The content can be accessed rapidly and directly.	Web sitesinde içeriğe hızlı ve doğrudan erişim sağlanabilmektedir.
The downloading of files in spreadsheet format is permitted.	Web sitesi elektronik tablo biçiminde dosyaların indirilmesine izin vermektedir.
The titles are clear and meaningful, and the language used is adapted to the citizens.	Web sitesinde başlıklar açık, anlamlı ve vatandaşların anlayabileceği bir dil kullanılmaktadır.
There are links to other related web sites.	Web sitesinde diğer ilgili web sitelerine bağlantılar vardır.
There is a help menu.	Web sitesinde bir yardım menüsü bulunmaktadır.
There is a search system.	Web sitesinde bir arama sistemi bulunmaktadır.
There is an advanced search system.	Web sitesinde gelişmiş bir arama sistemi bulunmaktadır.
There is an area for frequently asked questions.	Web sitesinde sık sorulan sorular için bir alan bulunmaktadır.
There is information in other languages (<i>at least in English</i>)	Web sitesinde diğer dillerde bilgi bulunmaktadır.
There is specific area for economic and financial information.	Web sitesinde ekonomik ve finansal bilgiler için özel bir alan vardır.
There is specific area for general information.	Web sitesinde genel bilgiler için özel bir alan vardır.
Uses certificates to guarantee the security of the web site.	Web sitesi güvenliği sağlamak için sertifikalar kullanılmaktadır.

Kaynak: Gandía ve Archidona (2008).

Sunum ve erişebilirlik (“presentation and navigation”) ait tüm ifadeler, Gandía ve Archidona (2008)’nin çalışmasından alınmıştır. Sunum ve erişebilirlikte yer alan 18 ifade, toplam ifadelerin %25.35’ini açıklamaktadır.

Sunum ve Gezilebilirlik (SvG): Bu kriterde, web sitesinin kullanıcı dostu ve erişilebilir olmasını sağlamak için gerekli olan özellikler ve standartlar yer almaktadır. Vatandaşların aradıkları bilgilere hızlı ve kolay bir şekilde erişebilmeleri, web sitesinin güncel ve güvenli olduğunun bilinmesi ve web sitesinde gezinirken kolaylık sağlayacak araçlara sahip olmaları önemlidir. Aynı zamanda özellikle özel gereksinim duyan vatandaşların, ihtiyaçlarının ve tercihlerinin karşılanmasıdır. Farklı dillerde bilgi sağlanması, web sitesinin geniş bir kullanıcı kitlesine hitap edebilmesine olanaklı kılacağı önerilmektedir. Tablo 6’da WKM’nin ilişkisel web varlığı kriterine ait İngilizce ve Türkçe ifadeler yer almaktadır.

Tablo 6: WKM İlişkisel Web Varlığı Kriterine Ait İngilizce ve Türkçe İfadeleri

İngilizce İfadeler	Türkçeye Uyarlanmış İfadeler
Makes opinion forums available to foster the participation of the citizens in public life*.	Web sitesi vatandaşların kamusal hayata katılımını teşvik etmek için görüş forumları sağlamaktadır.
Makes opinion forums available to foster the participation of the citizens in public life*.	Web sitesinde tartışma forumları bulunmaktadır.
Official application forms and models are included*.	Web sitesinde resmi başvuru form modelleri bulunmaktadır.
One can carry out bureaucratic processes through the web site: paying taxes, obtaining certificates, etc*.	Web sitesi üzerinden vergi ödeme vb. bürokratik işlemler yapılmaktadır.
The city council issues digital certificates for the use of its citizens*.	Web sitesi elektronik kimlik belgesinin sağladığı avantajlar hakkında kamuoyunu bilgilendirmektedir.
There exist ways to be able to directly contact the political representatives of the city council*.	Web sitesinde şehrin siyasi temsilcileriyle doğrudan iletişim kurulabilmenin yolları bulunmaktadır.
They apply initiatives to modernize their management focused on e-government*.	Web sitesi e-devlet odaklı yönetimi teşvik etmek için girişimlerde bulunmaktadır.
The city council uses social media to communicate with citizens (<i>Blogs, wikis, social networks and Twitter</i>)**.	Web sitesi vatandaşlarla iletişim kurmak için sosyal medyayı (<i>Facebook, Instagram, Twitter vb.</i>) kullanmaktadır.
Information and comments by other parties are permitted**.	Web sitesinde vatandaşların şikâyet, öneri ve isteklerini iletebilecekleri ayrı bir alan bulunmaktadır.
Complaints, suggestions, and requests submitted by citizens are published**.	Web sitesinde vatandaşların ilettikleri şikâyet, öneri ve istekleri yayınlanmaktadır.
The city council uses Web 2.0 tools to communicate with citizens (<i>RSS, Podcasting, Widget, Webcast, Mashups, and social bookmarking</i>)**.	Web sitesi vatandaşlarla iletişim kurmak için web 2.0 araçlarını (<i>RSS, podcast yayıncılığı vb.</i>) kullanmaktadır.

Kaynak: *Gandía ve Archidona (2008); **Gandía ve ark. (2016).

İlişkisel web varlığında (“relational web”), Gandía ve Archidona (2008)’nin çalışmasından 7 ifade (*) ve Gandía ve ark. (2016)’nin çalışmasından 4 ifade (**) olmak üzere toplam 11 ifade yer almaktadır. İlişkisel web varlığı 11 ifade ile toplam ifadelerin %15.49’unu açıklamaktadır.

İlişkisel Web Varlığı (İWV): Bu kriterdeki ifadeler, bir belediyenin çevrimiçi ortamda vatandaş katılımını nasıl teşvik etmesi ve vatandaşlarla nasıl iletişim kurması gerektiğini açıklamaktadır. Belediyenin, vatandaşların görüşlerini ifade edebilecekleri platformlar sunması ve bu görüşlerin belediye tarafından yayınlanması, vatandaşların kamusal hayata aktif katılımını olanaklı kılmaktadır. Belediyenin sunduğu dijital hizmetler ve halkla iletişim için kullandığı modern teknolojiler, belediye işlemlerini daha verimli ve erişilebilir hale getirmektedir. Bu durum, belediyenin e-yönetim girişimlerini ve teknolojiyi kullanma kapasitesini göstermektedir.

Açıklama İndeksi (Disclosure Index; DI): DI, WKM’ye ait GB (Tablo 2), BB (Tablo 3), FB (Tablo 4), SvG (Tablo 5) ve İWV’na (Tablo 6) ait ifadelere göre hesaplanmaktadır. Her bir belediyenin web sitesi WKM’ye ait beş kriterdeki ifadelere göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda ifadelerin karşılığı olumsuz ise “1” ve olumlu ise “2” verilmiştir. Denklem (1) kullanılarak WKM’ye ait her bir kriterin “kısmi açıklama indeksi” hesaplanmıştır. Daha sonra ise Denklem (2) ile 5 kritere ait “kısmi açıklama indeksi” değerleri toplanarak “toplam indeks” ve ortalamaları alınarak “açıklama indeksi” elde edilmektedir. DI değeri minimum 5 ve maksimum 10 arasında değerler alabilmektedir. Kısmi indeks hesaplanması için kullanılan Denklem (1) aşağıda gösterilmektedir (Bonsón-Ponte ve ark., 2006, s. 725; 2008, s. 627; Gandía, 2011, s. 12; Gandía ve ark., 2016, s. 32).

$$I^P = \frac{\text{Kriterlerde Elde Edilen Puan}}{\text{Kriterin Toplam Puan}} \times 10$$

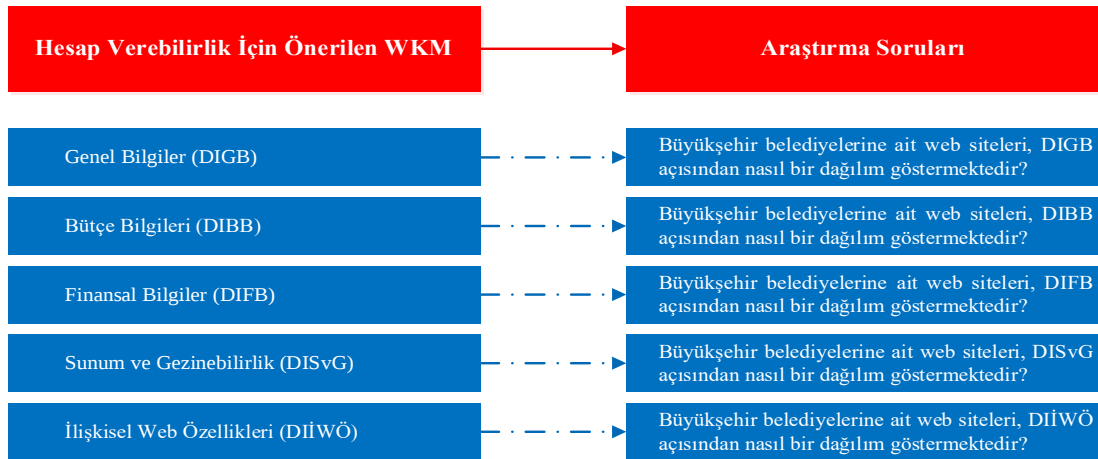
DI değerinin hesaplanması için (I^T =Toplam indeks değeri; I_i^P =Toplam indeksin alt kriterlere dayalı kısmi açıklama indeksi değeri; P_i^T = i.’ninci kısmi indeksin toplam indeks değerine oranı) kullanılan Denklem (2) aşağıda belirtilmektedir.

$$I^T = \sum_{i=1}^n I_i^P \times P_i^T$$

Kısmi indeks ve DI değerleri, bir belediye meclisi web sitesinin ne kadar hesap verilebilir olduğunu ve vatandaşlarına hangi bilgileri ne ölçüde sağladığını ölçmek için kullanılmaktadır. Bu, hem belirli bilgilerin ne ölçüde açıklandığını belirlemek hem de belediye web sitelerinin genel hesap verilebilirliği değerlendirmek için kullanılan bir ölçüm aracı olarak kabul edilmektedir (Gandía ve Archidona, 2008, s. 43).

2.4. Araştırmanın Modeli

Bu bölümde karma yöntem için önerilen modeller ve araştırma soruları hakkında bilgi verilmektedir. Nitel araştırma için önerilen araştırma modeli Şekil 4’te gösterilmektedir.

Şekil 4: Önerilen Model - I

Aşağıdaki 5 araştırma sorusu (bkz. Gandía ve Archidona (2008); Saxton ve Guo (2011); Slatten ve ark. (2016)), Şekil 4’teki model temelinde oluşturulmuştur. Bunlar:

AS₁: Büyükşehir belediyelerine ait web siteleri, DIGB (Genel Bilgilere ait Açıklama İndeksi) açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?

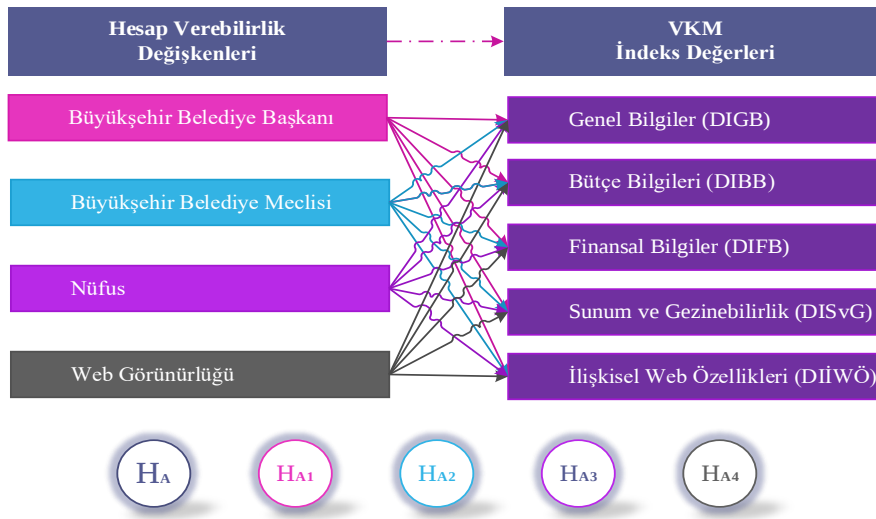
AS₂: Büyükşehir belediyelerine ait web siteleri, DIBB (Bütçe Bilgilerine ait Açıklama İndeksi) açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?

AS₃: Büyükşehir belediyelerine ait web siteleri, DIFB (Finansal Bilgilere ait Açıklama İndeksi) açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?

AS₄: Büyükşehir belediyelerine ait web siteleri, DISvG (Sunum ve Gezinebilirliğe ait Açıklama İndeksi) açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?

AS₅: Büyükşehir belediyelerine ait web siteleri, DIİWÖ (İlişkisel Web Özelliklerine ait Açıklama İndeksi) açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?

Nicel araştırma için önerilen temel araştırma modeli Şekil 5’te gösterilmektedir.

Şekil 5: Önerilen Model - II

Bu çalışmada test edilmesi için oluşturulan hipotez (**H_A**), “*Hesap verebilirlik değişkeni (BB başkanı, BB meclisi, nüfus ve web görünürlüğü), WKM indeks değerini (genel bilgiler, bütçe bilgileri, finansal bilgiler, sunum ve gezilebilirlik, ilişkisel web varlığı) pozitif etkilemektedir*” şeklindedir. Şekil 4’te ve Şekil 5’te gösterilen önerilen modellere ait verilerin düzenlenmesi için “MsExcel v2021” ve hipotezlerin test edilmesi için “Jamovi v2.3.26” programı kullanılmıştır.

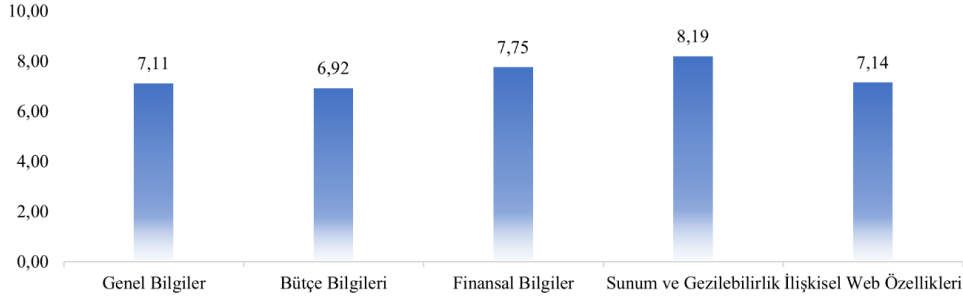
3. Bulgular

Bu bölüm üç alt kısımdan oluşmaktadır. İlk olarak WKM’ye ait DI değerleri açıklanacaktır. İkinci olarak “siyasi rekabet” BB açısından ayrıntı olarak yorumlanacaktır. Üçüncü olarak korelasyon ve regresyon analizi sonuçları yorumlanmaktadır.

3.1. Büyükşehir Belediyelerine Ait Web Kalite Modeli Açıklama Değerleri

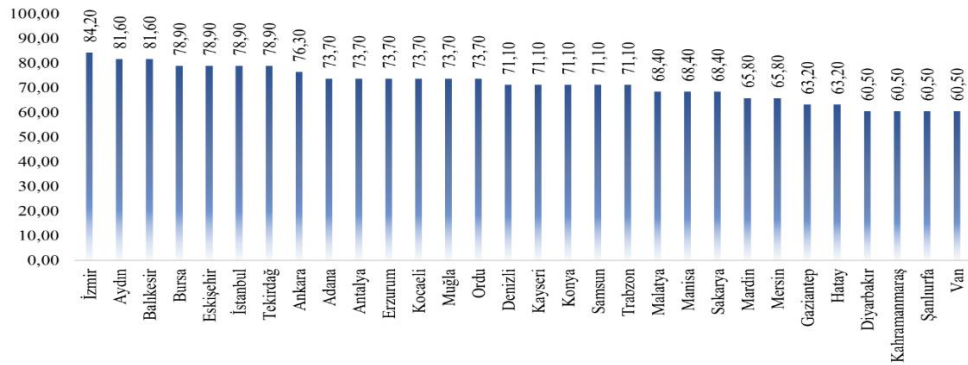
Büyükşehir belediyelerine ait web siteleri WKM kriterlerine göre incelenmiştir. İnceleme sonucu 30 BB ait elde edilen verilerin tutarlılığı için hem Cronbach’s Alpha değeri hem de DI değeri hesaplanmıştır. Cronbach (1951)’a göre Cronbach’s Alpha değeri (α), farklı boyutlardan oluşan bir anketin tüm boyutları arasındaki tutarlılık derecesinin ölçülmesidir. (Van Zyl, Neudecker ve Nel, 2000)’e göre, bir testin veya anketin ne kadar güvenilir olduğunu ölçmek için kullanılmaktadır. Cronbach’s Alpha değeri, “0 – 1” aralığında bir değere sahiptir (Sijtsma, 2009). Cronbach’s Alpha değerinin aralıkları (anlamları); “0.00 – 0.49” arası (kabul edilemez), “0.50 – 0.59” arası (çok kötü), “0.60 – 0.69” arası (kötü), “0.70 – 0.79” arası (orta), “0.80 – 0.89” arası (iyi) ve “0.90 – 1.00” arası (çok iyi) şeklindedir (George ve Mallery, 2022). Hesaplanan DI değerleri 5 - 10 arasındadır. Bu değerlerin anlamları; 5.00 - 5.99 arası

“başarısız”, 6.00 - 6.99 arası “biraz başarısız”, 7.00 - 7.99 arası “ne başarılı ne başarısız”, 8.00 - 8.99 arası “biraz başarılı” ve 9.00 - 10.00 arası “başarılı” şeklindedir. Şekil 6’da WKM kriterlerine ait DI değerleri gösterilmektedir.

Şekil 6: WKM Kriterleri ve İndeks Değerleri

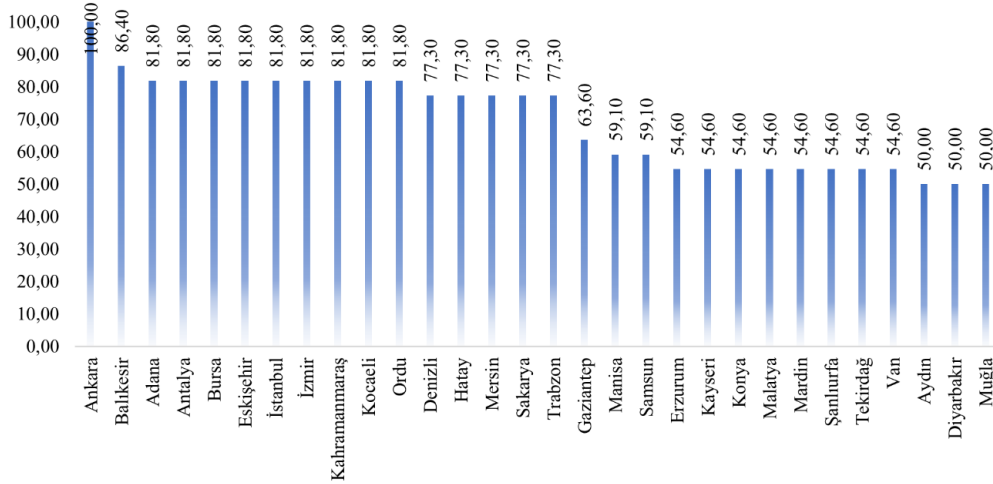
“Genel bilgiler” kriterinin ortalama değeri 7.11 (± 0.122) olup “ne başarılı ne başarısız” seviyesindedir. Bu durum, belediyenin web sitesinin vatandaşlara sunduğu genel bilgilerin yeterliliğini ve erişilebilirliğini ifade etmektedir. İndeks değerinin daha yüksek seviyelere çıkarılması için belediyenin web sitesi üzerinden sunulan bilgilerin çeşitliliğinin ve kalitesinin artırılması gerekmektedir ($\alpha=0.63$; $\bar{X}=1.41\pm 0.15$). “Bütçe bilgileri” kriterinin ortalama değeri 6.92 (± 0.264) olup “biraz başarısız” seviyesindedir. Bu, belediyenin mali hesap verilebilirliğinin yeterli seviyede olmadığını göstermektedir. Belediyenin, bütçe bilgilerini daha şeffaf ve detaylı bir şekilde paylaşması gerektiği önerilmektedir ($\alpha=0.88$; $\bar{X}=1.38\pm 0.29$). “Finansal bilgiler” kriterinin ortalama değeri 7.75 (± 0.320) olup “ne başarılı ne başarısız” seviyesindedir. Bu durum, belediyenin mali durumunu değerlendirmek ve anlamak için sunulan bilgilerin yeterliliğini göstermektedir. Mali tablolar, ekonomik ve mali raporlar, faaliyet raporları ve gelir-gider tablolarının düzenli olarak ve şeffaf bir şekilde paylaşılması, bu kriterin indeks değerini artırabilir ($\alpha=0.95$; $\bar{X}=1.55\pm 0.35$). “Sunum ve gezilebilirlik” kriterinin ortalama değeri 8.19 (± 0.117) olup “biraz başarılı” seviyesindedir. Bu durum, web sitesinin kullanıcı dostu ve erişilebilir olduğunu, vatandaşların aradıkları bilgilere hızlı ve kolay bir şekilde erişebildiklerini göstermektedir. Farklı dillerde bilgi sunulması, web sitesinin geniş bir vatandaş kitlelerine ulaşmasını olanaklı kılmaktadır ($\alpha=0.68$; $\bar{X}=1.59\pm 0.14$). “İlişkisel web özellikleri” kriterinin ortalama değeri 7.14 (± 0.125) olup “ne başarılı ne başarısız” seviyesindedir. Bu durum, belediyenin vatandaş katılımını teşvik etme ve vatandaşlarla iletişim kurma şekillerini göstermektedir. Daha yüksek indeks seviyelerine ulaşabilmek için, belediyenin dijital hizmetleri ve teknolojiyi kullanma kapasitesini artırması ve vatandaşların görüşlerini daha etkin bir şekilde toplaması ve bunlara yanıt verilmesi gerekmektedir ($\alpha=0.51$; $\bar{X}=1.29\pm 0.30$). Tüm kriterlerinin ortalama değeri 7,14 (± 0.137) olup “ne başarılı ne başarısız” seviyesindedir. Bu durum, belediyenin web sitesinin genel performansının ve vatandaşların hizmetine sunulan bilgi ve hizmetlerin kalitesinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Belediyenin, vatandaşlarla daha etkin bir iletişim kurmak ve daha hesap verilebilir olmak için web sitesini daha verimli bir şekilde kullanması gerekmektedir ($\alpha=0.93$; $\bar{X}=1.47\pm 0.17$). Şekil 7’de “genel bilgiler” kriterine ait 30 büyükşehir belediyesinin DI değerlerine yer verilmektedir.

Şekil 7: Genel Bilgilere Ait İndeks Değerleri

Şekil 7’de DIGB ait araştırma sorusunun (büyükşehir belediyelerine ait web siteleri, DIGB açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?) cevabı gösterilmektedir. En yüksek DI değeri 84.20 ile İzmir BB aittir. Bu DI değeri, İzmir BB’nin “genel bilgiler” açısından “biraz başarılı” olduğunu göstermektedir. Aydın ve Balıkesir BB, 81.60 DI değeri ile İzmir BB’ne en yakın performansı sergileyen belediyeler olmuşlardır. Bu belediyelerin “genel bilgiler” açısından “biraz başarılı” olduğu görülmektedir. 70.00 - 79.99 DI değeri aralığında “ne başarılı ne başarısız” kategorisinde yer alan büyükşehir belediyeleri; Bursa, Eskişehir, İstanbul, Tekirdağ, Ankara, Adana, Antalya, Erzurum, Kocaeli, Muğla, Ordu, Denizli, Kayseri, Konya, Samsun ve Trabzon’dur. 60.00 - 69.99 DI değeri aralığında “biraz başarısız” kategorisinde yer alan büyükşehir belediyeleri; Malatya, Manisa, Sakarya, Mardin, Mersin, Gaziantep ve Hatay’dır. Diyarbakır BB, Kahramanmaraş BB, Şanlıurfa BB ve Van BB ise 60.50 DI değeri ile “biraz başarısız” kategorisinde yer almaktadırlar.

“Genel bilgiler” açısından, en yüksek DI değeri İzmir BB ile en düşük DI değerine sahip Diyarbakır, Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve Van BB arasında yaklaşık 24 DI değerlik bir fark olduğu görülmektedir. Bu durum, “genel bilgiler” açısından büyükşehir belediyeleri arasında ciddi farklılıklar olduğunu göstermektedir. Genel bilgilerin şeffaf ve etkili bir şekilde sunulması, belediyelerin vatandaşlarına hizmet sunma ve hesap verebilirlik anlayışları açısından kritik öneme sahiptir. Bu nedenle, düşük DI değerine sahip büyükşehir belediyelerin bu alanda gelişim göstermeye yönelik adımlar atmaları gerektiği önerilmektedir. Şekil 8’de “bütçe bilgileri” kriterine ait 30 büyükşehir belediyesinin DI değerleri gösterilmektedir.

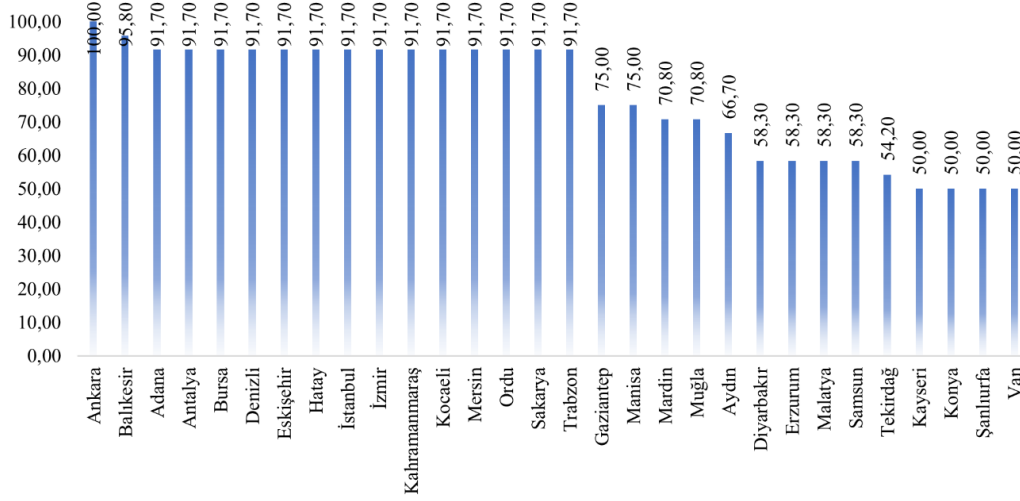

Şekil 8: Bütçe Bilgilerine Ait İndeks Değerleri

Şekil 8’de DIBB ait araştırma sorusunun (büyükşehir belediyelerine ait web siteleri, DIBB açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?) cevabı gösterilmektedir. Ankara BB, 100 DI değeriyle “bütçe bilgileri” açısından “başarılı” olarak kabul edilmektedir. Ankara BB, belediye bütçesine yönelik bilgileri vatandaşlarına tam ve etkili bir şekilde aktarabilmiştir. Balıkesir BB, 86.40 DI değeri ile “biraz başarılı” kategorisinde yer alırken, Adana BB, Antalya BB, Bursa BB, Eskişehir BB, İstanbul BB, İzmir BB, Kahramanmaraş BB, Kocaeli BB ve Ordu BB 81.80 puanla “biraz başarılı” kategorisinde yer almaktadır. Bu büyükşehir belediyeleri, “bütçe bilgileri” açısından tatmin edici bir performans göstermişlerdir. 70.00 - 79.99 arası DI değerine sahip olan büyükşehir belediyeleri, “ne başarılı ne başarısız” kategorisinde yer almaktadır (Denizli BB, Hatay BB, Mersin BB, Sakarya BB ve Trabzon BB). 60.00 - 69.99 arası DI değerinde olan ve “biraz başarısız” kategorisindeki büyükşehir belediyesi Gaziantep iken, Manisa BB ve Samsun BB 59.10 DI değeriyle “başarısız” kategorisinde yer almaktadırlar. Erzurum BB, Kayseri BB, Konya BB, Malatya BB, Mardin BB, Şanlıurfa BB, Tekirdağ BB ve Van BB 54.60 DI değeriyle “başarısız” kategorisinde yer alırken, Aydın BB, Diyarbakır BB ve Muğla BB ise 50.00 DI değeriyle “başarısız” olarak değerlendirilmektedir.

Bütçe bilgilerinin şeffaf bir şekilde sunumu, belediyelerin mali hesap verebilirliklerinin önemli bir göstergesi olduğundan, bu alandaki performanslarının geliştirilmesi kritik önem taşımaktadır. Ankara BB’nin gösterdiği başarılı performans, diğer büyükşehir belediyeleri için iyi bir örnek teşkil edebilir. Özellikle “başarısız” kategorisinde yer alan büyükşehir belediyelerinin bu alandaki uygulamalarını

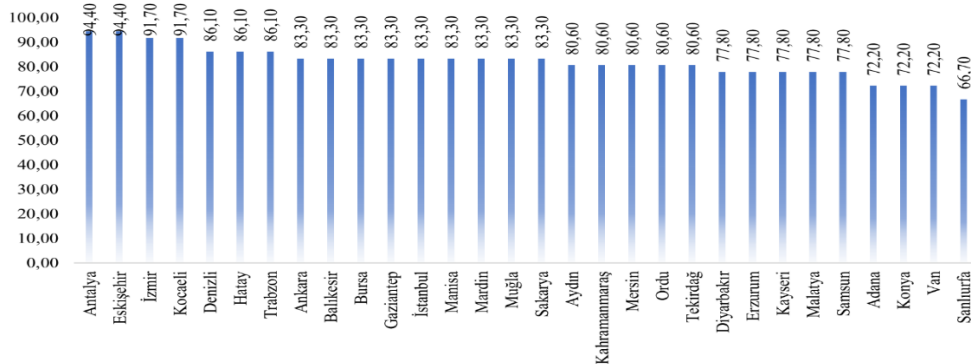
gözden geçirmeleri ve gerekli iyileştirmeleri yapmaları gerektiği önerilmektedir. Şekil 9’da “finans bilgileri” kriterine ait 30 büyükşehir belediyesinin DI değerlerine yer verilmektedir.

Şekil 9: Finans Bilgilere Ait İndeks Değerleri

Şekil 9’da DIFB ait araştırma sorusunun (büyükşehir belediyelerine ait web siteleri, DIFB açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?) cevabı gösterilmektedir. Ankara BB, “finansal bilgiler” kriterinde 100 DI değeriyle “başarılı” kategorisindedir. Ankara BB, mali durumunu değerlendirmek ve anlamak için önemli olan bilgileri vatandaşlarına tam ve etkili bir şekilde aktardığı görülmektedir. Balıkesir BB, 95.80 DI değeriyle “başarılı” kategorisinde ikinci sırada yer alırken, Adana BB, Antalya BB, Bursa BB, Denizli BB, Eskişehir BB, Hatay BB, İstanbul BB, İzmir BB, Kahramanmaraş BB, Kocaeli BB, Mersin BB, Ordu BB, Sakarya BB ve Trabzon BB 91.70 DI değeriyle “başarılı” kategorisine girmişlerdir. Bu büyükşehir belediyeleri, finansal bilgilerin sunumunda yüksek seviyede oldukları görülmektedir. 70.00 - 79.99 arası DI değerinde olan “ne başarılı ne başarısız” kategorisindeki belediyeler; Gaziantep ve Manisa BB olmuştur. Bu büyükşehir belediyeleri, finansal bilgilerin sunumunda orta seviyede bir performans göstermişlerdir. 60.00 - 69.99 arası DI değerinde olan “biraz başarısız” kategorisindeki büyükşehir belediyesi Aydın BB iken, Diyarbakır BB, Erzurum BB, Malatya BB ve Samsun BB 58.30 DI değeriyle “başarısız” kategorisinde yer almaktadırlar. Tekirdağ BB 54.20 DI değeriyle “başarısız” kategorisinde yer alırken, Kayseri BB, Konya BB, Şanlıurfa BB ve Van BB ise 50.00 DI değeriyle “başarısız” olarak değerlendirilmektedir.

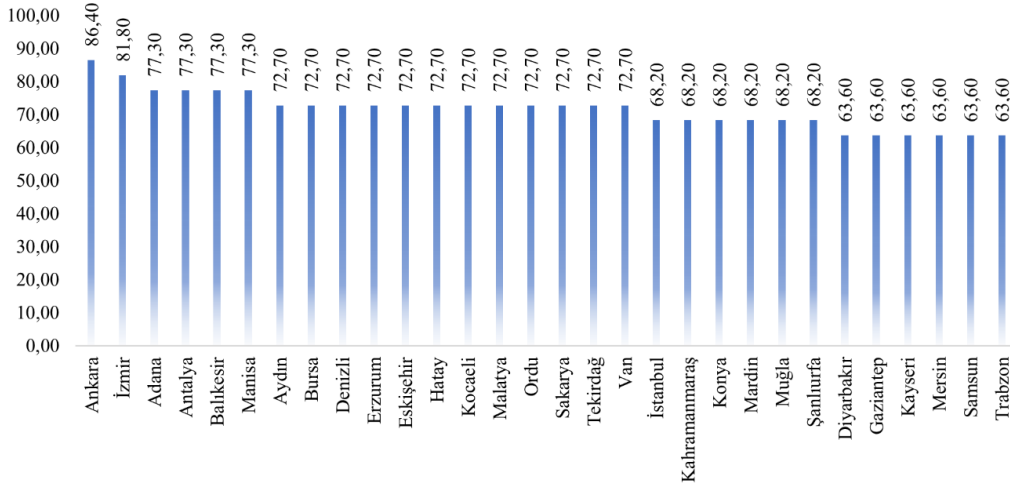
“Finansal bilgilerin” şeffaf ve açık bir şekilde sunumu, belediyelerin mali hesap verebilirliklerinin kritik bir göstergesi olduğundan, bu alandaki performanslarının geliştirilmesi önemlidir. Özellikle “başarısız” kategorisinde yer alan belediyelerin bu alandaki uygulamalarını gözden geçirmeleri ve gerekli iyileştirmeleri yapmaları gerektiği önerilmektedir. Bu kategorideki büyükşehir belediyelerinin, Ankara BB ve Balıkesir BB vb. “başarılı” kategorisinde yer alan büyükşehir belediyelerin uygulamalarını örnek teşkil etmektedirler. Şekil 10’da “sunum ve gezinebilirlik” kriterine ait 30 büyükşehir belediyesinin DI değerlerine yer verilmektedir.

Şekil 10: Sunum ve Gezinebilirliğe Ait İndeks Değerleri

Şekil 10’da DISvG ait araştırma sorusunun (büyükşehir belediyelerine ait web siteleri, DISvG açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?) cevabı gösterilmektedir. Antalya BB ve Eskişehir BB, web sitelerinin “sunum ve gezilebilirlik” açısından 94.40 DI değeriyle “başarılı” olarak belirlenmiştir. İzmir BB ve Kocaeli BB ise 91.70 DI değeriyle “başarılı” kategorisinde ilk sıranın ardından ikinci sırada yer almaktadırlar. Denizli BB, Hatay BB ve Trabzon BB, 86.10 DI değeriyle “biraz başarılı” olarak değerlendirilmişken, 83.30 DI değerinde olan Ankara BB, Balıkesir BB, Bursa BB, Gaziantep BB, İstanbul BB, Manisa BB, Mardin BB, Muğla BB ve Sakarya BB “biraz başarılı” kategorisine girmişlerdir. 80.60 DI değeriyle Aydın BB, Kahramanmaraş BB, Mersin BB, Ordu BB ve Tekirdağ BB “biraz başarılı” kategorisinin son sırasında yer alırken, Diyarbakır BB, Erzurum BB, Kayseri BB, Malatya BB ve Samsun BB 77.80 DI değeriyle “ne başarılı ne başarısız” kategorisindedir. Adana BB, Konya BB ve Van BB, 72.20 DI değeriyle “ne başarılı ne başarısız” kategorisinde yer alırken, Şanlıurfa BB, 66.70 DI değeriyle “biraz başarısız” kategorisinde bulunmaktadır.

Web sitelerinin “sunum ve gezilebilirliği”, vatandaşların aradıkları bilgilere hızlı ve kolay bir şekilde erişebilmeleri, ayrıca özel gereksinim duyan vatandaşların ihtiyaçlarının ve tercihlerinin karşılanabilmesi için son derece önemlidir. Bu nedenle, bu alandaki DI değerlerinin geliştirilmesi büyükşehir belediyelerinin halka hizmet etme kapasitelerini doğrudan etkilemektedir. “Başarılı” olarak değerlendirilen Antalya BB ve Eskişehir BB vb. büyükşehir belediyelerinin uygulamalarını, diğer büyükşehir belediyeleri için iyi bir örnek olacağı düşünülmektedir. Şekil 11’de “ilişkisel web özellikleri” kriterine ait 30 büyükşehir belediyesinin DI değerlerine yer verilmektedir.

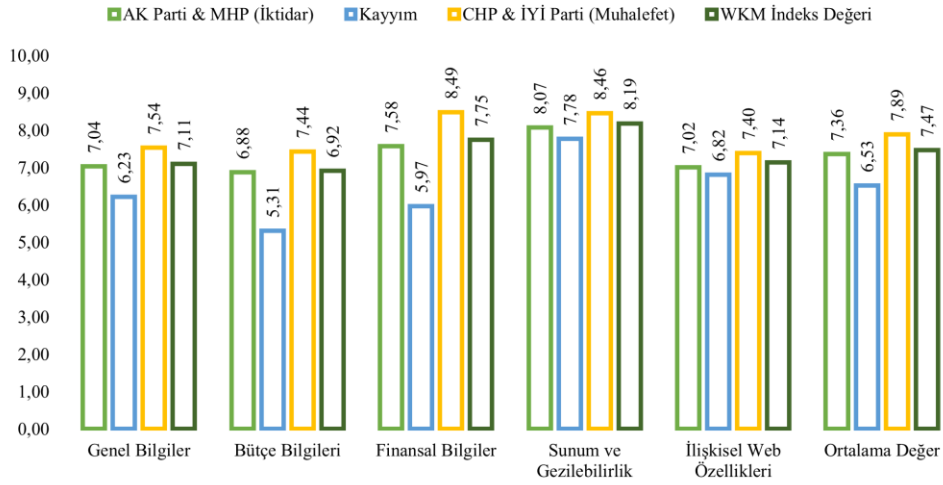

Şekil 11: İlişkisel Web Özelliklerine Ait İndeks Değerleri

Şekil 11’de DIİWÖ ait araştırma sorusunun (büyükşehir belediyelerine ait web siteleri, DIİWÖ açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?) cevabı gösterilmektedir. Ankara BB’nin “ilişkisel web varlığı” 86.40 DI değeriyle “biraz başarılı” olarak değerlendirilmiştir. Bu, Ankara BB’nin çevrimiçi vatandaş katılımını teşvik etme ve vatandaşlarla etkili bir şekilde iletişim kurma kapasitesini göstermektedir. İzmir BB, 81.80 DI değeri ile aynı kategoride ikinci sırada yer alırken, Adana BB, Antalya BB, Balıkesir BB ve Manisa BB, 77.30 DI değeriyle “ne başarılı ne başarısız” kategorisinde bulunmaktadır. Bu kategoride ayrıca, Aydın BB, Bursa BB, Denizli BB, Erzurum BB, Eskişehir BB, Hatay BB, Kocaeli BB, Malatya BB, Ordu BB, Sakarya BB, Tekirdağ BB ve Van BB 72.70 DI değeri ile yer almaktadırlar. İstanbul BB, Kahramanmaraş BB, Konya BB, Mardin BB, Muğla BB ve Şanlıurfa BB ise, 68.20 DI değeriyle “biraz başarısız” kategorisinde yer alırken, Diyarbakır BB, Gaziantep BB, Kayseri BB, Mersin BB, Samsun BB ve Trabzon BB 63.60 DI değeriyle “biraz başarısız” kategorisinde son sırada bulunmaktadır.

“İlişkisel web varlığı”, büyükşehir belediyelerinin vatandaşların görüşlerini ifade edebilecekleri platformları ne kadar etkin sağladıkları ve bu görüşlerin belediye tarafından yayınlanıp yayınlanmadığı ile ilgili kriterleri kapsamaktadır. Dolayısıyla, büyükşehir belediyelerinin bu kapsamda alacağı yüksek DI değerleri, vatandaşların belediye işlemlerine daha aktif katılımını, belediyenin e-yönetim girişimlerini ve teknoloji kullanım kapasitesini göstermektedir. Ankara BB’nin bu kategorideki en

yüksek DI değerine sahip olması, diğer büyükşehir belediyeler için bir örnek teşkil etmesi gerektiği düşünülmektedir. Şekil 12’de siyasi parti ve WKM DI değerleri gösterilmektedir.

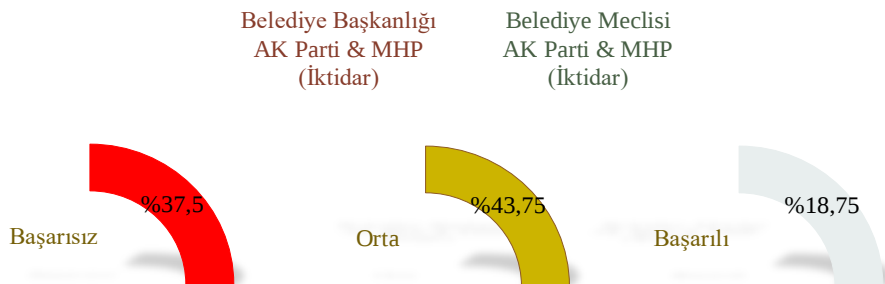
Şekil 12: Siyasi Parti ve WKM Açıklama İndeksi Değerleri

Şekil 12’de, farklı partilerin web siteleri için yapılan WKM ait DI değerinin sonuçları yer almaktadır. Kriterler, “genel bilgiler, bütçe bilgileri, finansal bilgiler, sunum ve gezinilebilirlik, ilişkisel web özellikleri ve ortalama değer” olmak üzere altıya ayrılmaktadır.

“**AK Parti & MHP (İktidar)**” açısından “genel bilgiler” 7.04 DI değeri ile “ne başarılı ne başarısız”, “bütçe bilgileri” 6.88 DI değeri ile “biraz başarısız”, “finansal bilgiler” 7.58 DI değeri ile “ne başarılı ne başarısız”, “sunum ve gezilebilirlik” 8.07 DI değeri ile “biraz başarılı”, “ilişkisel web özellikleri” 7.02 DI değeri ile “ne başarılı ne başarısız” ve “ortalama değer” 7.36 DI değeri ile “ne başarılı ne başarısız” kategorisinde yer almaktadır. Sonuç olarak, web sitelerinin kullanıcı dostu olduğu ve bütçe bilgilerinin daha iyi sunulabileceğine düşünülmektedir. “**CHP & İYİ Parti (Muhalefet)**” açısından “genel bilgiler” 7.54 DI değeriyle “ne başarılı ne başarısız”, “bütçe bilgileri” 7.44 DI değeriyle “ne başarılı ne başarısız”, “finansal bilgiler” 8.49 DI değeriyle “biraz başarılı”, “sunum ve gezilebilirlik” 8.46 DI değeri ile “biraz başarılı”, “ilişkisel web özellikleri” 7.40 DI değeriyle “ne başarılı ne başarısız” ve “ortalama değer” 7.89 DI değeri ile “ne başarılı ne başarısız” kategorisinde bulunmaktadır. Sonuç olarak, bütçe bilgilerinin yeterli düzeyde sunulduğu ve web sitelerinin kullanıcı dostu olduğu görülmektedir. **Kayyım** açısından, “genel bilgiler” 6.23 DI değeri ile “biraz başarısız”, “bütçe bilgileri” 5.31 DI değeri ile “başarısız”, “finansal bilgiler” 5.97 DI değeri ile “biraz başarısız”, “sunum ve gezilebilirlik” 7.78 DI değeri ile “ne başarılı ne başarısız”, “ilişkisel web özellikleri” 6.82 DI değeri ile “biraz başarısız” ve “ortalama değer” 6.53 DI değeri ile “biraz başarısız” kategorisindedir. Sonuç olarak bu kategoride bütçe bilgilerinin daha iyi bir şekilde sunulabileceği düşünülmektedir.

3.2. Büyükşehir Belediyelerdeki Siyasi Rekabet

Siyasi rekabet; (i) “AK Parti & MHP (İktidar)”, (ii) “CHP & İYİ Parti (Muhalefet)”, (iii) “Kayyım” ve (iv) “meclisin genel görünümü” başlıkları altında incelenmiştir. Şekil 13’te siyasi rekabet durumu “AK Parti & MHP (İktidar)” ve “AK Parti & MHP (İktidar)” olma durumu açısından sonuçları yer almaktadır.

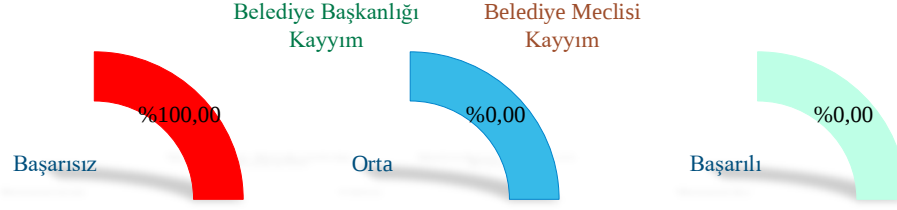

Şekil 13: Siyasi Rekabet Durumu (İktidar & İktidar)

“AK Parti & MHP (İktidar)” açısından büyükşehir belediyeleri incelendiğinde; %37.5’nin başarısız, %43.75’inin orta düzeyde ve sadece %18.75’inin başarılı oldukları görülmektedir. “AK Parti & MHP (İktidar)” açısından büyükşehir belediyeleri incelendiğinde, büyük çoğunluğun “başarısız” ve “orta düzeyde” başarı sergiledikleri görülmektedir. Bu sonuç, bu partilerin yönetimindeki büyükşehir belediyelerinin belirli alanlarda gelişim göstermesi gerektiği önerilmektedir. Şekil 14’te siyasi rekabet durumu “CHP & İYİ Parti (Muhalefet)” ve “AK Parti & MHP (İktidar)/CHP & İYİ Parti (Muhalefet)” gösterilmektedir.

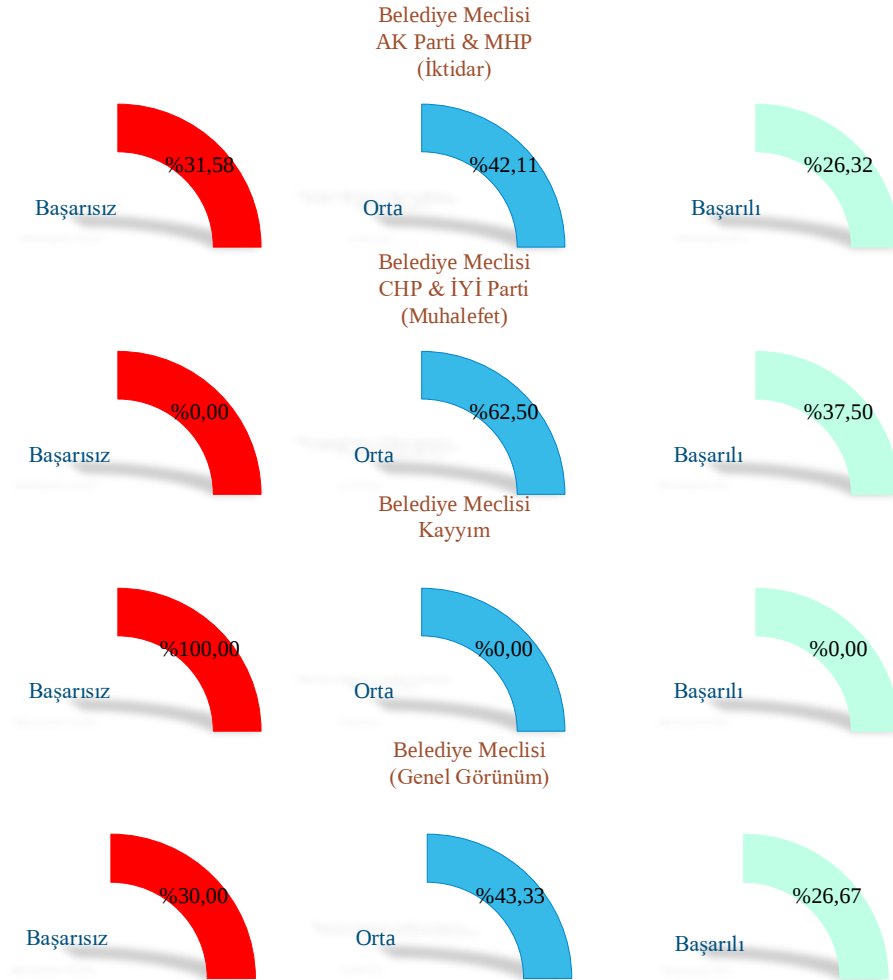
Şekil 14: Siyasi Rekabet Durumu (Muhalefet & İktidar/Muhalefet)

“CHP & İYİ Parti (Muhalefet)” açısından büyükşehir belediye meclisi “AK Parti & MHP (İktidar)” olduğunda; %33.33’ü orta düzeyde ve %66.67’si başarılıdır. Büyükşehir belediye meclisi “CHP & İYİ Parti (Muhalefet)” olduğunda; %62.50’i orta düzeyde ve %37.50’si başarılıdır. Genel olarak bakıldığında ise; %54.55’i orta düzeyde ve %45.45’i başarılı oldukları görülmektedir. Siyasi rekabetin belediye başkanlığında “CHP & İYİ Parti (Muhalefet)” olduğu durumlarda olumlu yansıdığı görülmektedir. “CHP & İYİ Parti (Muhalefet)” büyükşehir belediye meclislerinde çoğunluğu elinde tutarken genelde “orta düzeyde” ve “başarılı” sonuçlar elde etmiştir. Bu durum, partilerin yönetimindeki belediyelerin genel olarak iyi bir performans sergilediğini göstermektedir. Ancak yine de bazı alanlarda iyileştirme yapılabileceği düşünülmektedir. Şekil 15’te siyasi rekabet durumu (Kayyım & Kayyım) yer almaktadır.

Şekil 15: Siyasi Rekabet Durumu

“Kayyım” atanmış büyükşehir belediyeleri incelendiğinde; %100’ün başarısız oldukları görülmektedir. Bu durum, kayyım atanan belediyelerin belirlenen kriterlere göre istenen performansı sergileyemediğini göstermektedir. Şekil 16’da belediye meclisi açısından siyasi rekabet durumunun dağılımı gösterilmektedir.

Şekil 16: Belediye Meclisi Açısından Genel Siyasi Rekabet Durumu

Büyükşehir belediye meclisi “AK Parti & MHP (İktidar)” olduğunda; %31.58’i başarısız, %42.11’i orta düzeyde ve %26.32’si başarılıdır. Büyükşehir belediye meclisi “CHP & İYİ Parti (Muhalefet)” olduğunda; %62.50’si orta düzeyde ve %37.50’si başarılıdır. Büyükşehir belediye meclisi “Kayyım” olduğunda; %100’ü başarısızdır. Büyükşehir belediye meclisine “genel” olarak bakıldığında; %30’u başarısız, %43.33’ü orta düzeyde ve %26.67’si başarılıdır. Genel olarak bakıldığında, büyükşehir belediye meclislerinin çoğunluğunun “orta düzeyde” başarı sergilediği görülmektedir. Bu sonuç, bu meclislerin genel olarak belirlenen kriterlerde orta düzeyde performans gösterdiğini, ancak yine de bazı alanlarda iyileştirme yapabileceğini göstermektedir.

3.3. Korelasyon ve Regresyon Analizi Sonuçları

Bu bölümde ilk olarak hesap verebilirlik değişkenlerinin (BB başkanı, BB meclisi, nüfus ve web görünürlüğü) ve WKM İndeks değerinin (genel bilgiler, bütçe bilgileri, finansal bilgiler, sunum ve gezilebilirlik, ilişkisel web varlığı) kendi aralarındaki ilişki düzeyine bakılmıştır. Bunun için “pearson korelasyon testi (r)” yapılmıştır. Değer 0 ile 1 aralığında olmakla birlikte Scharrer ve Ramasubramanian (2021)’a göre; 0.01 – 0.39 arasında zayıf ilişki düzeyi, 0.40 – 0.69 arasında orta ilişki düzeyi, 0.70 – 0.89 arasında güçlü ilişki düzeyi ve 0.90 -1.00 arasında mükemmel ilişki düzeyi şeklinde dağılmaktadır. Tablo 7’de BB başkanı, BB meclisi, nüfus ve web görünürlüğü arasındaki ilişki düzeyleri sonuçları yer almaktadır.

Tablo 7: Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Büyükşehir Belediye Meclisi, Nüfus ve Web Görünürlüğü Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	BB Başkanı	BB Meclisi	Nüfus	Web Görünürlüğü
BB Başkanı	—			
BB Meclisi	0.137	—		
Nüfus	0.323	0.403*	—	
Web Görünürlüğü	0.347	0.276	0.940***	—

* p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

Tablo 7’de BB başkanı, BB meclisi, nüfus ve web görünürlüğü arasındaki ilişki düzeylerine ve anlamlılık durumuna yer verilmiştir. BB başkanı ile BB meclisi arasında zayıf bir ilişki düzeyi ($0.1 \leq r=0.137 < 0.4$) vardır ve anlamlı değildir ($p=0.470 > 0.05$). Belediye başkanının hangi siyasi görüşü temsil ettiği, belediye meclisinin yapısıyla veya kompozisyonuyla ilişkili değildir. BB başkanı ile nüfus (bütçe) arasında zayıf bir ilişki düzeyi ($0.1 \leq r=0.323 < 0.4$) vardır ve anlamlı değildir ($p=0.082 > 0.05$). Belediye başkanının hangi siyasi görüşü temsil ettiği, ilgili büyükşehir belediyesinin bütçesiyle ilişkisi bulunmamaktadır. BB meclisi ile nüfus (bütçe) arasında orta bir ilişki düzeyi ($0.4 \leq r=0.403 < 0.7$) vardır ve anlamlıdır ($p=0.027 < 0.05$). Meclisin yapısıyla büyükşehir belediyenin bütçesi ilişki olduğu görülmektedir. BB başkanı ile web görünürlüğü arasında zayıf bir ilişki düzeyi ($0.1 \leq r=0.347 < 0.4$) vardır ve anlamlı değildir ($p=0.061 > 0.05$). Belediye başkanının hangi siyasi görüşü temsil ettiği, belediyenin web üzerindeki görünürlüğüyle ilgili bir ilişki bulunmamaktadır. BB meclisi ile web görünürlüğü arasında zayıf bir ilişki düzeyi ($0.1 \leq r=0.276 < 0.4$) vardır ve anlamlı değildir ($p=0.140 > 0.05$). Meclisin yapısıyla büyükşehir belediyelerinin web üzerindeki görünürlüğüyle anlamlı bir ilişkisi yoktur. Nüfus (bütçe) ile web görünürlüğü arasında mükemmel bir ilişki düzeyi ($0.9 \leq r=0.940 < 1.0$) vardır ve anlamlıdır ($p=0.000 < 0.001$). Daha büyük nüfusa sahip belediyelerin genellikle web üzerinde daha görünür veya daha küçük büyükşehir belediyelerinin web görünürlüğü daha azdır. Tablo 8’de genel bilgiler, bütçe bilgileri, finansal bilgiler, sunum ve gezilebilirlik ile ilişkisel web varlığı arasındaki ilişki düzeyleri sonuçları yer almaktadır.

Tablo 8: Genel Bilgiler, Bütçe Bilgileri, Finansal Bilgiler, Sunum ve Gezilebilirlik İle İlişkisel Web Varlığı Arasındaki Korelasyon Analizi Sonucu

Değişkenler	WKM	DİGB	DİBB	DİFB	DİSvG	DİİwV
WKM	—					
DİGB	0.571***	—				
DİBB	0.900***	0.298	—			
DİFB	0.926***	0.290	0.917***	—		
DİSvG	0.745***	0.336	0.522**	0.658***	—	
DİİwV	0.606***	0.493**	0.492**	0.414*	0.294	—

* p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

WKM indeks değerleri ile DİGB arasında orta düzeyde bir ilişki ($0.40 \leq r=0.571 < 0.70$) vardır ve anlamlıdır ($p=0.000 < 0.001$). WKM indeks değerleri ile DİBB arasında mükemmel bir ilişki düzeyi ($0.9 \leq r=0.90 < 1.0$) vardır ve anlamlıdır ($p=0.000 < 0.001$). WKM indeks değerleri ile DİFB arasında mükemmel bir ilişki düzeyi ($0.9 \leq r=0.926 < 1.0$) vardır ve anlamlıdır ($p=0.000 < 0.001$). WKM indeks değerleri ile DİSVG arasında güçlü bir ilişki düzeyi ($0.7 \leq r=0.745 < 0.9$) vardır ve anlamlıdır ($p=0.000 < 0.001$). WKM indeks değerleri ile DİİWV arasında orta düzeyde bir ilişki ($0.40 \leq r=0.606 < 0.70$) vardır ve anlamlıdır ($p=0.000 < 0.001$). DİGB ile DİBB, DİFB ve DİSVG arasında zayıf bir ilişki düzeyi ($0.1 \leq r_{DİBB}=0.298 < 0.4$; $0.1 \leq r_{DİFB}=0.290 < 0.4$; $0.1 \leq r_{DİSVG}=0.336 < 0.4$) vardır ve anlamlı değildir ($p_{DİBB}=0.110 > 0.05$; $p_{DİFB}=0.120 > 0.05$; $p_{DİSVG}=0.07 > 0.05$). DİBB ve DİFB arasında mükemmel bir ilişki düzeyi ($0.9 \leq r=0.917 < 1.0$) vardır ve anlamlıdır ($p=0.000 < 0.001$). DİBB ve DİSVG arasında orta düzeyde bir ilişki ($0.4 \leq r=0.522 < 0.7$) vardır ve anlamlıdır ($p=0.003 < 0.01$). DİBB ve DİİWV arasında orta düzeyde bir ilişki ($0.4 \leq r=0.492 < 0.7$) vardır ve anlamlıdır ($p=0.006 < 0.01$). DİFB ve DİSVG arasında orta düzeyde bir ilişki ($0.4 \leq r=0.658 < 0.7$) vardır ve anlamlıdır ($p=0.000 < 0.001$). DİFB ve DİİWV arasında orta düzeyde bir ilişki ($0.4 \leq r=0.414 < 0.7$) vardır ve anlamlıdır ($p=0.023 < 0.05$). DİSVG ile DİİWV arasında zayıf bir ilişki düzeyi ($0.1 \leq r=0.294 < 0.4$) vardır ve anlamlı değildir ($p=0.115 > 0.05$).

Regresyon analizi, bağımlı değişken olarak adlandırılan bir değişkenin (Y: “WKM İndeks Değeri”) bir veya daha fazla bağımsız değişken(ler)i (X₁: “BB Başkanı”; X₂: “BB Meclisi”; X₃: “Nüfus”; X₄: “Web Görünürlüğü”) etkileme durumudur. Fox (2016, s. 15)’a göre bu analiz, Y’nin değerinin, bağımsız değişkenlere (X₁, X₂, X₃, X₄) belirli değerler verildiğinde ne olacağının tahmin edilmesi için kullanılmaktadır. Bu çalışmada “hiyerarşik regresyon analizi” kullanılacaktır. Verilerin analize uygunluğu için Varyans Artış Faktörü (Variance Inflation Factor; VIF) ve tolerans (1/VIF) değerlerine bakılması gerekmektedir. VIF değerinin 10’un altında ve tolerans değerinin 0.10’un üstünde çıkması gerekmektedir (Chong, 2013, s. 1355). Bu iki değer, çoklu doğrusallık probleminin olup olmadığının belirlenmesi için birlikte kullanılmaktadır (Bolin, 2023, s. 52). Yapılan analiz sonucunda VIF değeri 1.08 – 2.63 (VIF_{Birinci Katman}: 1.36; VIF_{İkinci Katman}: 1.08; VIF_{Üçüncü Katman}: 2.11; VIF_{Dördüncü Katman}: 2.63) arasında ve tolerans değeri 0.380 – 0.927 (T_{Birinci Katman}: 0.734; T_{İkinci Katman}: 0.927; T_{Üçüncü Katman}: 0.475; T_{Dördüncü Katman}: 0.380) arasında çıkmıştır. Bu sonuçlara göre verilerde çoklu doğrusallık tespit edilmemiştir (Dublin-Watson => Otokorolesyon: [-0.0979]; DW Değeri: 2.19; p>0.05). Hiyerarşik regresyon analizi “Jamovi v2.3.26” programıyla yapılmış ve Tablo 9’da Hesap verebilirlik değişkenlerinin (BB başkanının, BB meclisinin, nüfusun ve web görünürlüğünün) WKM indeks değerine etkisine yönelik analiz sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 9: Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonucu

Yordalayıcı Değişkenler	β	t	F	R	R ²	Δ^2	F _(p)	p
Birinci Model (WKM İndeksi)	8.526	24.37	10.41	0.521	0.271	0.245	0.003	< .001
BB Başkanı	(0.612)	(3.23)						0.003
İkinci Model (WKM İndeksi)	8.719	21.064	5.55	0.540	0.291	0.239	0.010	< .001
BB Başkanı	(0.589)	(3.062)						0.005
BB Meclisi	(0.159)	(0.881)						0.386
Üçüncü Model (WKM İndeksi)	8.227	12.384	3.84	0.554	0.307	0.227	0.020	< .001
BB Başkanı	(0.531)	(2.589)						0.016

Yordalayıcı Değişkenler	β	t	F	R	R ²	Δ^2	F _(p)	p
BB Meclisi	(0.148)	(0.811)						0.425
Nüfus	0.165	0.845						0.406
Dördüncü Model (WKM İndeksi)	7.7997	11.312	2.90	0.563	0.317	0.208	0.011	< .001
BB Başkanı	(0.374)	(1.749)						0.092
BB Meclisi	(0.074)	(0.415)						0.682
Nüfus	(0.1529)	(0.601)						0.553
Web Görünürlüğü	0.3805	1.848						0.076

Tablo 9'daki hiyerarşik regresyon 4 modelden oluşmaktadır. Birinci modelde BB başkanının siyasi kimliğinin WKM indeks değerini etkileme durumu, ikinci modelde BB başkanının siyasi kimliği ve BB meclisindeki siyasi parti çoğunluğunun WKM indeks değerini etkileme durumu, üçüncü modelde BB başkanının siyasi kimliği, BB meclisindeki siyasi parti çoğunluğu ve BB bütçesinin (nüfus) WKM indeks değerini etkileme durumu ile dördüncü modelde BB başkanının siyasi kimliği, BB meclisindeki siyasi parti çoğunluğu, BB bütçesi (nüfus) ve web görünürlüğünün WKM indeks değerini etkileme durumunu incelenmiştir. BB başkanının siyasi kimliğinin ($\beta = [0.612]$; $t = [3.23]$; $p = \mathbf{0.003} < 0.010$), WKM indeks değerini ($R = 0.512$; $R^2 = 0.271$; $\Delta^2 = 0.245$; $F_{(1,28)} = 10.41$; $F_{(p)} = 0.001$) etkileme durumunu inceleyen **birinci model** anlamlıdır. Büyükşehir belediye başkanının siyasi kimliği, WKM indeksi değerini anlamlı ölçüde etkilemektedir. BB başkanının siyasi kimliği ($\beta = [0.589]$; $t = [3.062]$; $p = \mathbf{0.005} < 0.010$) ve BB meclisindeki siyasi parti çoğunluğunun ($\beta = [0.159]$; $t = [0.881]$; $p = \mathbf{0.386} > 0.05$), WKM indeks değerini ($R = 0.540$; $R^2 = 0.291$; $\Delta^2 = 0.239$; $F_{(2,27)} = 5.55$; $F_{(p)} = 0.01$) etkileme durumunu inceleyen **ikinci model** anlamlıdır. BB başkanının siyasi kimliği ($\beta = [0.531]$; $t = [2.589]$; $p = \mathbf{0.016} < 0.05$), BB meclisindeki siyasi parti çoğunluğu ($\beta = [0.148]$; $t = [0.811]$; $p = \mathbf{0.425} > 0.05$) ve BB bütçesinin (nüfus) ($\beta = 0.165$; $t = 0.845$; $p = \mathbf{0.406} > 0.05$), WKM indeks değerini ($R = 0.554$; $R^2 = 0.307$; $\Delta^2 = 0.227$; $F_{(3,26)} = 3.84$; $F_{(p)} = 0.02$) etkileme durumunu inceleyen **üçüncü model** anlamlıdır. BB başkanının siyasi kimliği ($\beta = [0.374]$; $t = [1.749]$; $p = \mathbf{0.091} > 0.05$), BB meclisindeki siyasi parti çoğunluğu ($\beta = [0.074]$; $t = [0.415]$; $p = \mathbf{0.682} > 0.05$), BB bütçesinin (nüfus) ($\beta = [0.153]$; $t = [0.601]$; $p = \mathbf{0.553} > 0.05$) ve web görünürlüğünün ($\beta = 0.3805$; $t = 1.848$; $p = \mathbf{0.076} > 0.05$), WKM indeks değerini ($R = 0.563$; $R^2 = 0.317$; $\Delta^2 = 0.208$; $F_{(4,25)} = 2.90$; $F_{(p)} = 0.011$) etkileme durumunu inceleyen **dördüncü model** anlamlıdır. BB meclisindeki siyasi parti çoğunluğu, BB bütçesi ve web görünürlüğünü değişkenlerinin modele eklenmesi ile açıklama düzeyleri artsa da, bu değişkenlerin WKM indeksi değeri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmektedir.

4. Tartışma ve Sonuç

Hesap verebilirlik, örgütlerin ve kamu kurumlarının etkin ve şeffaf bir şekilde yönetilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu kavram, örgütlerin belirlenen hedeflere ulaşmada ne kadar etkili olduklarını ve bu süreçte kullanılan kaynakların ne kadar verimli bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Hesap verebilirlik, kamu kurumlarının, vatandaşlara ve diğer paydaşlara yönetim, karar verme ve kaynak kullanımı konusunda bilgi sağlama yükümlülüğünü de kapsamaktadır. Hesap verebilirlik, aynı zamanda, organizasyonların etik standartlara, hukuka ve kendi iç politikalarına uygun şekilde hareket etmelerini teşvik ederek toplumun genel güven ve memnuniyetini artırdığı düşünülmektedir. Teknoloji çağına geçiş ile hesap verebilirlik anlayışı da çevrimiçi boyut kazanmıştır. Çevrimiçi hesap verebilirlik, örgütlerin ve kamu kurumlarının dijital platformlar aracılığıyla, paydaşlara ve genel halka sundukları hizmetler ve aldıkları kararlar hakkında bilgi sağlama yükümlülüğünü içermektedir. Web siteleri, sosyal medya platformları ve diğer çevrimiçi hizmetler, örgütlerin çevrimiçi hesap verebilirlik hedeflerine

ulaşmalarına yardımcı olan en önemli araçlar haline dönüşmüştür. Bu araçlar, vatandaşların, paydaşların ve genel halkın, kamu kurumlarının faaliyetlerini takip etmelerini, denetlemelerini ve hatta katkıda bulunmalarını kolaylaştırdığı görülmektedir. WKM, bir web sitesinin veya diğer çevrimiçi hizmetlerin kalitesini değerlendirmek için kullanılan bir çerçevedir. Bu model, web sitesinin tasarımı, kullanılabilirliği, içeriği, güvenliği ve diğer önemli özelliklerini içermektedir. Bu sayede web sitesinin kalitesi, onun çevrimiçi hesap verebilirlik hedeflerine ulaşma yeteneğinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Web sitesinin ve diğer çevrimiçi hizmetlerin sürekli geliştirilmesine ve iyileştirilmesine yardımcı olmaktadır. Kamu kurumları, toplumun genelini hedefleyen hizmetler sunarlar ve bu nedenle hesap verebilirlik, onların operasyonlarının merkezinde yer alır. Kamu kurumlarının çevrimiçi hesap verebilirlik uygulamalarının, bu yükümlülüğün yerine getirilmesine yardımcı olmakta ve aynı zamanda, vatandaşların ve diğer paydaşların kurumlarla etkileşimini ve onların sunduğu hizmetlerden memnuniyetini artıracakları öngörülmektedir. Bu nedenlerden dolayı Türkiye’deki 30 büyükşehir belediyesinin web siteleri incelenmiş ve “hesap verebilirlik değişkeni (BB başkanı, BB meclisi, nüfus ve web görünürlüğü), WKM İndeks değerini (genel bilgiler, bütçe bilgileri, finansal bilgiler, sunum ve gezilebilirlik, ilişkisel web varlığı) pozitif etkilemektedir” şeklinde alternatif hipotez test edilmiştir. Araştırmanın yöntemi hem nitel hem de nicel araştırma yöntemleri kullanıldığı için “*karma yöntem*” şeklindedir. Araştırma türü olarak, nitel araştırmalarda “*içerik analizi*” ve nicel araştırmalar için “*ilişkisel (korelasyon)*” belirlenmiştir. Hipotezlerin test edilmesi için “Jamovi v2.3.26” programı kullanılmıştır.

“Genel bilgiler” kriteri “ne başarılı ne başarısız” seviyesindedir. Bu durum, belediyenin web sitesinin vatandaşlara sunduğu genel bilgilerin yeterliliğini ve erişilebilirliğini ifade etmektedir. “Genel bilgiler” açısından, en yüksek DI değeri İzmir BB ile en düşük DI değerine sahip Diyarbakır, Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve Van BB arasında yaklaşık 24 DI değerlik bir fark olduğu görülmektedir. Bu durum, “genel bilgiler” açısından büyükşehir belediyeleri arasında ciddi farklılıklar olduğunu göstermektedir. “Bütçe bilgileri” kriteri “biraz başarısız” seviyesindedir. Bu sonuç, belediyenin mali hesap verilebilirliğinin yeterli seviyede olmadığını göstermektedir. “Bütçe bilgileri” açısından en yüksek DIBB değeri Ankara BB ile en düşük DIBB değeri Muğla, Diyarbakır ve Aydın BB aittir. Bütçe bilgilerinin şeffaf bir şekilde sunumu, belediyelerin mali hesap verebilirliklerinin önemli bir göstergesi olduğundan, bu alandaki performanslarının geliştirilmesi kritik önem taşımaktadır. “Finansal bilgiler” kriteri “ne başarılı ne başarısız” seviyesindedir. Bu durum, belediyenin mali durumunu değerlendirmek ve anlamak için sunulan bilgilerin yeterliliğini göstermektedir. “Finansal bilgiler” açısından en yüksek DIFB değeri Ankara BB ile en düşük DIFB değeri Van, Şanlıurfa, Konya ve Kayseri BB aittir. “Finansal bilgilerin” şeffaf ve açık bir şekilde sunumu, belediyelerin mali hesap verebilirliklerinin kritik bir göstergesi olduğundan, bu alandaki performanslarının geliştirilmesi önemlidir. “Sunum ve gezilebilirlik” kriteri “biraz başarılı” seviyesindedir. Bu durum, web sitesinin kullanıcı dostu ve erişilebilir olduğunu, vatandaşların aradıkları bilgilere hızlı ve kolay bir şekilde erişebildiklerini göstermektedir. “Sunum ve gezilebilirlik” açısından en yüksek DISvG değeri Antalya ve Eskişehir BB ile en düşük DISvG değeri Şanlıurfa BB aittir. Web sitelerinin “sunum ve gezilebilirliği”, vatandaşların aradıkları bilgilere hızlı ve kolay bir şekilde erişebilmeleri, ayrıca özel gereksinim duyan vatandaşların ihtiyaçlarının ve tercihlerinin karşılanabilmesi için son derece önemlidir. “İlişkisel web özellikleri” kriteri “ne başarılı ne başarısız” seviyesindedir. Bu durum, belediyenin vatandaş katılımını teşvik etme ve vatandaşlarla iletişim kurma şekillerini göstermektedir. “İlişkisel web özellikleri” açısından en yüksek DİİWÖ değeri Ankara BB ile en düşük DİİWÖ değeri Trabzon, Samsun, Mersin, Kayseri, Gaziantep ve Diyarbakır BB aittir. “İlişkisel web varlığı”, büyükşehir belediyelerinin vatandaşların görüşlerini ifade edebilecekleri platformları ne kadar etkin sağladıkları ve bu görüşlerin belediye tarafından yayınlanıp yayınlanmadığı ile ilgili kriterleri kapsamaktadır. Tüm kriterler ise “ne başarılı ne başarısız” seviyesindedir. Bu durum, belediyenin web sitesinin genel performansının ve vatandaşların hizmetine sunulan bilgi ve hizmetlerin kalitesinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

BB meclisi ile nüfus (bütçe) arasında anlamlı orta bir ilişki düzeyi vardır. Nüfus (bütçe) ile web görünürlüğü arasında anlamlı mükemmel bir ilişki düzeyi vardır. Daha büyük nüfusa sahip belediyelerin genellikle web üzerinde daha görünür veya daha küçük büyükşehir belediyelerinin web görünürlüğü daha azdır. WKM indeks değerleri ile DİGB arasında anlamlı orta düzeyde, DIBB arasında anlamlı mükemmel, DIFB arasında anlamlı mükemmel, DISvG arasında anlamlı güçlü, DİİWV arasında anlamlı orta düzeyde bir ilişki düzeyi vardır. DIBB ve DIFB arasında anlamlı mükemmel bir ilişki düzeyi, DIBB

ve DISvG arasında anlamlı orta düzeyde bir ilişki, DIBB ve DIİWV arasında anlamlı orta düzeyde bir ilişki, DIFB ve DISvG arasında anlamlı orta düzeyde bir ilişki ve DIFB ile DIİWV arasında anlamlı orta düzeyde bir ilişki vardır.

Hipotezin test edilmesi için 4 aşamadan oluşan bir model test edilmiştir. İlk modelde BB başkanının siyasi kimliğinin, WKM indeks değerini etkileme durumuna göre büyükşehir belediye başkanının siyasi kimliği, WKM indeksi değerini anlamlı ölçüde etkilemektedir. İkinci modelde BB meclisindeki siyasi parti çoğunluğu, üçüncü modelde BB bütçesi (nüfus) ve dördüncü modelde web görünürlüğü eklenmiştir. Tüm modeller anlamlı olmasına karşın BB meclisindeki siyasi parti çoğunluğunun, BB bütçesinin ve web görünürlüğünün modele eklenmesi açıklama düzeyleri artırmasına karşın WKM indeksi değeri üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Bu çalışmada elde edilen sonuçların Carpenter (1991), Castanheira, Crutzen ve Sahuguet (2005), Laswad ve ark. (2005), Gandía ve Archidona (2008) ve Lipford ve Yandle (2015)'nin çalışmalarında elde edilen sonuçları desteklemektedir. Bütçe açısından bu çalışmada elde edilen sonuçların literatürdeki Neiman ve ark. (1976), Islam ve Choudhury (1990), Poindexter (1997), Gandía ve Archidona (2008), Opstrup ve Villadsen (2015) ve Filipović, Martić ve Demirović (2018) çalışmalarından elde edilen sonuçları desteklememektedir. Web görünürlüğü açısından bu çalışmada elde edilen sonuçların ilgili literatürdeki araştırmalardaki (Gandía ve Archidona (2008), Andrés, Lorca ve Martínez (2009), Serrano-Cinca, Rueda-Tomás ve Portillo-Tarragona (2009), Harris (2011), Cuadrado-Ballesteros, Martínez-Ferrero, Frías-Aceituno ve García-Sánchez (2017), Muhtar, Sutaryo ve Suryanto (2018), Obiora ve Nwokorie (2019) ve Chigozie ve Esther (2021)) sonuçlardan farklı olduğu görülmektedir.

Alıcı (2008) çalışmasında, belediyelerin mali faaliyetlerinin yasalara, kurumsal amaçlara, hedeflere ve planlara uygunluğunun incelenmesi ve sonuçlarının Türkiye Büyük Millet Meclisinde raporlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Belediye başkanları, faaliyetlerinin stratejik plan ve performans programına uygunluğunu, belirlenmiş performans ölçütlerine göre hedef ve gerçekleşme durumunu ve belediye borçlarının durumunu açıklayan faaliyet raporları hazırlanıp kamuya açık bir şekilde yayınlanması gerektiği önerilmektedir. Bu sayede, belediyelerin hesap verilebilirlik düzeyinde artış sağlanabileceği önerilmektedir. Aydın ve Kiracı (2014) çalışmalarında, Kocaeli ilindeki yerel yönetimlerin e-belediyecilik uygulamalarını incelemiş olup belediyelerin web sitelerindeki bilgilerin ve e-belediyecilik uygulamalarının vatandaşlar tarafından daha kolay erişilebilir hale getirilmesi gerektiğini önermektedirler. Bilge ve Küçükaycan (2014) çalışmalarında, bir kurumun finansal raporlarının doğru ve güvenilir olması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Gürdal ve Yavuz (2016) çalışmalarında hesap verilebilirlik, belediyelerin vatandaş memnuniyetini artırmak için önemli bir faktör olduğuna değinilmektedir. Şahin İpek (2018) çalışmasında, Türkiye'deki belediyelerdeki mali denetim sisteminin yetersizliğini inceleyerek belediyelerin harcamalarının ve gelirlerinin denetlenmesi ve hesap verilebilirliğinin sağlanması konusunda sorunlar olduğunu ortaya koymuştur. Türkiye'deki belediyelerin mali denetim sistemi üzerinde olumsuz bir etki yarattığını düşünmektedir. Bu nedenle, belediyelerin mali denetim sistemlerinin iyileştirilmesi ve hesap verilebilirliğin sağlanması için daha fazla çaba gösterilmesi gerektiği önerilmektedir. Tunç, Belli ve Aydın (2019) çalışmalarında, yönetim anlayışı, halkın katılımını ve denetimini sağlayarak, daha şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışı sunduğunu vurgulamaktadırlar. Sonuç olarak kamu hizmetlerinin daha etkili ve verimli bir şekilde sunulmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Özkaya (2023)'ya göre hesap verilebilirlik, bir kamu kurumunun faaliyetlerinin ve kararlarının açık ve şeffaf bir şekilde belgelenmesi, kaydedilmesi ve raporlanmasıdır. Bu sayede, kamu kurumları kararlarının nedenlerini ve sonuçlarını açıklayarak, vatandaşların ve diğer ilgili tarafların bu kararları anlamalarına ve değerlendirmelerine olanak tanımaktadır. Kamu kurumlarının hesap verebilirliğini artırır ve güvenilirliğini sağlamaktadır. Yukarıdaki paragrafta da belirtildiği üzere bu çalışmada elde edilen sonuçlar literatürdeki çalışmalarda elde edilen sonuçları desteklemektedir.

Çalışmada elde edilen sonuçlara göre belediye web sitelerinin vatandaşların erişebileceği ve anlayabileceği şekilde organize edilmesi, bütçe ve finansal bilgilerini açık ve şeffaf bir şekilde yayınlaması, web sitelerinin kullanıcı dostu ve erişilebilir olması ve vatandaş katılımını teşvik edecek web özelliklerinin (yorum yapma, anketlere katılma ve geri bildirimde bulunma vb.) kullanılmasını içeren düzenlemelerin yapılabileceği önerilmektedir. Araştırmacılar, belediyelere ait web sitelerinin hesap verebilirliğini daha kapsamlı değerlendirmek için sosyal medya etkileşimi, vatandaş memnuniyeti

vb. farklı faktörleri dikkate alabilirler. Veri seti olarak farklı belediyeler ve/veya ülkeler arasında karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir. Belirli bir belediyenin web sitesi üzerinde derinlemesine vaka analizleri yapılabilirler. Belediye web sitelerinin zaman içindeki hesap verebilirlik düzeylerindeki değişiklikleri analiz edilmesi belirli bir stratejinin belirlenmesinde yardımcı olabilir. Son olarak belediye web sitelerini kullanan vatandaşların deneyimlerini araştırabilirler.

Kaynaklar

- Ajimoto, H. A. (2023). *Research techniques: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches for engineers* (1st Edition.). Cham: Springer Nature Switzerland AG.
- Alıcı, O. (2008). Belediyelerin Denetlenmesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 3(2), 223-233.
- Andrés, J. D., Lorca, P. ve Martínez, A. B. (2009). Economic and financial factors for the adoption and visibility effects of Web accessibility: The case of European banks. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 60(9), 1769-1780.
- Aranha, A. L. M. (2017). Accountability, corruption and local government: Mapping the control steps. *Brazilian Political Science Review*, 11(2 (e0004)), 1-31.
- Aydın, İ. S. ve Kiracı, A. (2014). Belediyelerin Hizmet Sunumunda E-Belediyecilik Kriterleri: Kocaeli İli ve Bazı İlçelerinden Bir Örnek. *İktisadi Yenilik Dergisi*, 2(1), 32-43.
- Ball, C. (2009). What is transparency? *Public Integrity*, 11(4), 293-308.
- Bhutani, P., Saha, A. ve Gosain, A. (2020). WSEMQT: a novel approach for quality-based evaluation of web data sources for a data warehouse. *IET Software (The Institution of Engineering and Technology)*, 14(7), 806-815.
- Bilge, S. ve Küçükaycan, D. (2014). Belediyelerde Bütçe Saydamlığı: Mali Hizmetler Birim Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, (596), 101-123.
- Boettger, R. K. ve Palmer, L. A. (2010). Quantitative content analysis: Its use in technical communication. *IEEE Transactions on Professional Communication*, 53(4), 346-357. doi:10.1109/TPC.2010.2077450
- Bolin, J. H. (2023). *Regression analysis in R: a comprehensive view for the social sciences* (First Edition.). Boca Raton: CRC Press.
- Bonsón-Ponte, E., Escobar-Rodríguez, T. ve Flores-Muñoz, F. (2006). Online transparency of the banking sector. *Online Information Review*, 30(6), 714-730.
- Bonsón-Ponte, E., Escobar-Rodríguez, T. ve Flores-Muñoz, F. (2008). Navigation quality as a key value for the webpage of a financial entity. *Online Information Review*, 32(5), 623-634.
- Bovens, M. (2007). Analysing and assessing public accountability. A conceptual framework. *European Law Journal*, 13(4), 447-468.
- Bozkurt, A. A. ve Gökmenoğlu, M. (2020). 1929 Sonrasında Yaşanan Küresel Finansal Krizler ve İstikrar Politikaları (ss. 174-182). 1. Uluslararası İzmir İktisat Kongresi, sunulmuş bildiri, İzmir: İksad Yayınevi.
- Brinkerhoff, D. W. (2001). *Taking account of accountability: A conceptual overview and strategic options* (1st Edition.). Washington: Abt Associates Inc.
- Brinkerhoff, D. W. (2004). Accountability and health systems: Toward conceptual clarity and policy relevance. *Health Policy and Planning*, 19(6), 371-379.
- Bukhari, Z., Yahaya, J. ve Deraman, A. (2015). Software metric selection methods: A review (ss. 433-438). The 5th International Conference on Electrical Engineering and Informatics, sunulmuş bildiri, Denpasar, Bali, Indonesia: IEEE.

- Calero, C., Ruiz, J. ve Piattini, M. (2004). A web metrics survey using WQM. N. Koch, P. Fraternali ve M. Wirsing (Ed.), *Web engineering (lecture notes in computer science)* içinde (C. 3140, ss. 147-160). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
- Calero, C., Ruiz, J. ve Piattini, M. (2005). Classifying web metrics using the web quality model. *Online Information Review*, 29(3), 227-248.
- Carpenter, V. L. (1991). The influence of political competition on the decision to adopt GAAP. *Journal of Accounting and Public Policy*, 10(2), 105-134.
- Castanheira, M., Crutzen, B. S. Y. ve Sahuguet, N. (2005). Party governance and political competition. *CEPR Discussion Papers*, (4890), 1-32.
- Chadwick, A. ve May, C. (2003). Interaction between states and citizens in the age of the internet: “e-Government” in the united states, britain, and the european union. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 16(2), 271-300.
- Chigozie, N. E. ve Esther, A. E. (2021). Tourists’ perception of ecotourism development in Lagos Nigeria: The case of Lekki Conservation Centre. *Turizam*, 25(1), 11-30.
- Chong, A. Y.-L. (2013). Mobile commerce usage activities: The roles of demographic and motivation variables. *Technological Forecasting and Social Change*, 80(7), 1350-1359.
- Christensen, R. A. ve Ebrahim, A. (2006). How does accountability affect mission? The case of a nonprofit serving immigrants and refugees. *Nonprofit Management and Leadership*, 17(2), 195-209.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Coefficient alpha and the internal structure of tests*, 16(3), 297-334.
- Cuadrado-Ballesteros, B., Martínez-Ferrero, J., Frías-Aceituno, J.-V. ve García-Sánchez, I.-M. (2017). The role of media pressure in promoting transparency of local governments. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 2017(51/E), 20-37.
- Dainelli, F., Manetti, G. ve Sibilio, B. (2013). Web-based accountability practices in non-profit organizations: The case of national museums. *Voluntas (International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations)*, 24(3), 649-665.
- De Boer, T. (2021). Updating public accountability: A conceptual framework of voluntary accountability. *Public Management Review*, 1-24.
- Dumont, G. E. (2013). Nonprofit virtual accountability: An index and its application. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 42(5), 1049-1067.
- Ebrahim, A. (2003a). Accountability in practice: Mechanisms for NGOs. *World Development*, 31(5), 813-829.
- Ebrahim, A. (2003b). Making sense of accountability: Conceptual perspectives for northern and southern nonprofits. *Nonprofit Management and Leadership*, 14(2), 191-212.
- Epstein, M. J. ve Birchard, B. (2000). *Counting what counts: Turning corporate accountability to competitive advantage* (1st Edition.). New York: Perseus Books Group.
- Fairbanks, J., Plowman, K. D. ve Rawlins, B. L. (2007). Transparency in government communication. *Journal of Public Affairs*, 7(1), 23-37.
- Filipović, A. L., Martić, V. ve Demirović, S. (2018). Digitalization of financial reporting in local governments of three Montenegrin regions – Current situation and perspectives. *Journal of Contemporary Management Issues*, 23(1), 59-79.
- Fox, J. (2016). *Applied regression analysis and generalized linear models* (Third Edition.). California: SAGE Publications, Inc.

- Gandía, J. L. (2011). Internet disclosure by nonprofit organizations: Empirical evidence of nongovernmental organizations for development in Spain. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 40(1), 57-78.
- Gandía, J. L. ve Archidona, M. C. (2008). Determinants of web site information by Spanish city councils. *Online Information Review*, 32(1), 35-57.
- Gandía, J. L., Marrahi, L. ve Huguet, D. (2016). Digital transparency and Web 2.0 in Spanish city councils. *Government Information Quarterly*, 33(1), 28-39.
- García-Borrolla, A., Larrán, M. ve López, R. (2005). Empirical evidence concerning SMEs' corporate websites: Explaining factors, strategies and reporting. *The International Journal of Digital Accounting Research*, 5(10), 171-202.
- Geiger, S. ve Martin, S. (1999). The internet as a relationship marketing tool-some evidence from Irish companies. *Irish Marketing Review*, 12(2), 24-36.
- George, D. ve Mallery, P. (2022). *IBM SPSS Statistics 27 Step by Step: A Simple Guide and Reference* (17th Edition.). New York: Routledge.
- Gomez, O., Oktaba, H., Piattini, M. ve Garcia, F. (2006). A systematic review measurement in software engineering: State-of-the-art in measures (C. 10, ss. 224-231). *Software and Data Technologies (Communications in Computer and Information Science)*, sunulmuş bildiri, Berlin: Springer.
- Gökmenoğlu, M. (2022). Merkezi ve yerel yönetimlerin mali tevzin uygulamaları açısından incelenmesi: Norveç ve KKTC örneği (ss. 124-136). *TNKÜ İİBF Uluslararası Kamu Maliyesi Sempozyumu*, sunulmuş bildiri, Tekirdağ.
- Gökmenoğlu, M. ve Yavuz, İ. S. (2022). Kamu harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisi: Kırılgan beşli örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 1094-1118.
- Göze Kaya, D. ve Gökmenoğlu, M. (2022). Mali alan ve mali alan elmas yöntemi çerçevesinde: Türkiye örneği. D. Karaman (Ed.), *Sosyal beşeri ve idari bilimler: Alanında uluslararası araştırmalar içinde* (1. Baskı., ss. 375-394). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Gray, R., Bebbington, J. ve Collison, D. (2006). NGOs, civil society and accountability: Making the people accountable to capital. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 19(3), 319-348.
- Gürdal, T. ve Yavuz, H. (2016). Ulaşım ve Çevreye Yönelik Kamusal Hizmetlerde Vatandaş Memnuniyeti: Kocaeli ve Sakarya Büyükşehir Belediyelerine İlişkin Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 97-109.
- Hannan, M. T. ve Freeman, J. (1984). Structural inertia and organizational change. *American Sociological Review*, 49(2), 149.
- Harder, C. T. ve Jordan, M. M. (2013). The transparency of county websites: A content analysis. *Public Administration Quarterly*, 37(1), 103-128.
- Harris, A. (2011). Slowly by slowly: Ethnoscinema, media and young women of the Sudanese diaspora. *Visual Anthropology*, 24(4), 329-344.
- Hayhurst, L. M., Wilson, B. ve Frisby, W. (2011). Navigating neoliberal networks: Transnational Internet platforms in sport for development and peace. *International Review for the Sociology of Sport*, 46(3), 315-329.
- Islam, M. N. ve Choudhury, S. A. (1990). Testing the exogeneity of grants to local governments. *The Canadian Journal of Economics*, 23(3), 676.
- Kaur, A. ve Dani, D. (2011). The systematic review of web measurement. *International Journal of Computer Science & Engineering Survey*, 2(3), 59-73.
- Kaur, R. P. ve Goyal, V. (2016). Qualitative performance analysis of Punjabi and Hindi websites of academic domain: A case study. S. C. Satapathy, J. K. Mandal, S. K. Udgata ve V. Bhateja (Ed.),

Information Systems Design and Intelligent Applications içinde (1st Edition., C. 435, ss. 635-643). New Delhi: Springer India.

- Ke, W. ve Wei, K. K. (2006). Understanding e-government project management: A positivist case study of singapore. *Journal of Global Information Technology Management*, 9(2), 45-61.
- Khalifah, Z., Wong, C. B. ve Hashim, N. H. (2013). A review of website quality framework for low cost carrier. *American Journal of Economics*, 3(C), 143-149.
- Kosgey, J. K., Mindila, A. ve Calvins, O. (2016). A Literature Survey: Towards a framework for evaluating quality in academic websites. *International Journal of Computer Science Issues*, 13(4), 100-107.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology* (2nd Edition.). California: Sage Publications, Inc.
- Laswad, F., Fisher, R. ve Oyelere, P. (2005). Determinants of voluntary Internet financial reporting by local government authorities. *Journal of Accounting and Public Policy*, 24(2), 101-121.
- Lawry, R. P. (1995). Accountability and nonprofit organizations: An ethical perspective. *Nonprofit Management and Leadership*, 6(2), 171-180.
- Lee, C.-J. (1972). South Korea: Political competition and government adaptation. *Asian Survey*, 23(2), 38-45.
- Lee, R. L., Pendharkar, P. C. ve Blouin, M. C. (2012). An exploratory examination of the implementation of online accountability: A technological innovation perspective. *Journal of Information Technology Management*, 23(3), 1-11.
- Lipford, J. W. ve Yandle, B. (2015). Determining economic freedom: Democracy, political competition, and the wealth preservation struggle. *The Journal of Private Enterprise*, 30(3), 1-18.
- McNutt, J. G. ve Boland, K. M. (1999). Electronic advocacy by nonprofit organizations in social welfare policy. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 28(4), 432-451.
- Mendes, E. (2005). A systematic review of Web engineering research. *A systematic review of Web engineering research* içinde (ss. 481-490). International Symposium on Empirical Software Engineering, sunulmuş bildiri, Queensland, Australia: IEEE Transactions on Software Engineering.
- Mitchell, R. K., Agle, B. R. ve Wood, D. J. (1997). Toward a theory of stakeholder identification and salience: Defining the principle of who and what really counts. *Academy of Management Review*, 22(4), 853-886.
- Molnár, M. (2008). The accountability paradigm: Standards of excellence: theory and research evidence from Hungary. *Public Management Review*, 10(1), 127-137.
- Montagud, S., Abrahão, S. ve Insfran, E. (2012). A systematic review of quality attributes and measures for software product lines. *Software Quality Journal*, 20(3-4), 425-486.
- Morales-Vargas, A., Pedraza-Jiménez, R. ve Codina, L. (2020). Website quality: An analysis of scientific production. *El profesional de la información*, 29(5 (e290508)), 1-21.
- Muhtar, M., Sutaryo, S. ve Suryanto, M. (2018). Towards regional sustainable development via government financial transparency: Evidence from indonesia. *Journal of Security and Sustainability Issues*, 7(4), 753-767.
- Mulgan, R. (2000). "Accountability": An ever-expanding concept? *Public Administration*, 78(3), 555-573.
- Neiman, M., Hill, R. C., Lyons, W., Morgan, D. R., Wanat, J., Roeder, P. W., ... Peritore, N. P. (1976). Communications. *The American Political Science Review*, 70(1), 149-180.
- Obiora, J. N. ve Nwokorie, E. C. (2019). Enhancing destination loyalty through online presence in the tourism industry in South-East Nigeria. *Accounting and Taxation Review*, 3(1), 69-81.

- Opstrup, N. ve Villadsen, A. R. (2015). The right mix? Gender diversity in top management teams and financial performance. *Public Administration Review*, 75(2), 291-301.
- Özkaya, Y. (2023). İyi Yönetim İlkeleri Çerçevesinde Belediyelerce Yürütülen Kamu Hizmetlerine İlişkin Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK) Kararları Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 1447-1473.
- Özkul, G. ve Bozkurt, A. A. (2019). Kırsal kalkınmada TKDK'nın rolü: IPARD 1 programına ilişkin İsparta ilinde bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 10(25), 536-554.
- Peruzzotti, E. (2006). Civil society, representation and accountability: Restating current debates on the representativeness and accountability of civic associations. L. Jordan ve P. van Tuijl (Ed.), *NGO accountability: Politics, principles, and innovations* içinde (1st Edition., ss. 43-60). London: Earthscan.
- Philp, M. (2009). Delimiting democratic accountability. *Political Studies*, 57(1), 28-53.
- Poindexter, G. C. (1997). Collective individualism: Deconstructing the Legal City. *University of Pennsylvania Law Review*, 145(3), 607-664.
- Rababah, O. M., Al-Shboul, M. ve Al-Sayyed, R. (2011). A new vision for evaluating the quality of e-commerce websites. *International Journal of Advanced Corporate Learning (iJAC)*, 4(1), 32.
- Rebollo, M., Zamora-Medina, R. ve Rodríguez-Virgili, J. (2017). Transparency in citizen participation tools and public information: A comparative study of the Spanish city councils' websites. *El Profesional de la Información*, 26(3), 361-369.
- Rico, D. F., Sayani, H. H. ve Field, R. F. (2008). History of computers, electronic commerce and agile methods. *Advances in Computers*, 73, 1-55.
- Riffe, D., Lacy, S. ve Fico, F. (2014). *Analyzing media messages: Using quantitative content analysis in research* (Third Edition.). New York: Routledge.
- Ruiz, J., Calero, C. ve Piattini, M. (2003). A three dimensional web quality model. J. M. C. Lovelle, B. M. G. Rodríguez, J. E. L. Gayo, M. Del Puerto Paule Ruiz ve L. J. Aguilar (Ed.), *Web engineering (lecture notes in computer science)* içinde (1st Edition., C. 2722, ss. 384-385). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
- Ruiz, J., Calero, C. ve Piattini, M. (2006). Web metrics selection through a practitioners' survey. *Proceedings of the First International Conference on Software and Data Technologies* içinde (ss. 238-244). 1st International Conference on Software and Data Technologies, sunulmuş bildiri, Setúbal, Portugal: SciTePress - Science and Technology Publications.
- Saxton, G. D. ve Guo, C. (2011). Accountability online: Understanding the web-based accountability practices of nonprofit organizations. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 40(2), 270-295.
- Saxton, G. D., Kuo, J.-S. ve Ho, Y.-C. (2012). The determinants of voluntary financial disclosure by nonprofit organizations. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 41(6), 1051-1071.
- Scharrer, E. ve Ramasubramanian, S. (2021). *Quantitative research methods in communication: The power of numbers for social justice* (First Edition.). New York: Routledge.
- Schmitz, H. P., Raggo, P. ve Vijfeijken, T. B. (2012). Accountability of transnational NGOs: Aspirations vs. Practice. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 41(6), 1175-1194.
- Serrano-Cinca, C., Rueda-Tomás, M. ve Portillo-Tarragona, P. (2009). Factors influencing e-disclosure in local public administrations. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 27(2), 355-378.
- Shailaja, M., Prasanna, Y. L. ve Kartheek, G. L. N. V. (2020). A systematic review of web engineering research. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 11(3), 1845-1854.

- Sijtsma, K. (2009). On the use, the misuse, and the very limited usefulness of Cronbach's alpha. *Psychometrika*, 74(1), 107-120.
- Sikka, P. (2006). The internet and possibilities for counter accounts: Some reflections. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 19(5), 759-769.
- Slatten, L. A. D., Guidry, B. N. H., Stevens, D. P., Austin, W. ve Carson, P. P. (2016). Web-based accountability in the nonprofit sector: A closer look at arts, culture, and humanities organizations. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 46(5), 213-230.
- Stasavage, D. (2003). Transparency, democratic accountability, and the economic consequences of monetary institutions. *American Journal of Political Science*, 47(3), 389-402.
- Şahin İpek, E. A. (2018). Belediyelerde Mali Denetimin Önemi ve Niteliği: Türkiye'deki Uygulamalar Bakımından Bir Değerlendirme. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 61-84.
- Tieman, J. ve Bradley, S. L. (2013). Systematic review of the types of methods and approaches used to assess the effectiveness of healthcare information websites. *Australian Journal of Primary Health*, 19(4), 319-324.
- Tunç, A., Belli, A. ve Aydın, A. (2019). Yerelde Yönetişim Algısı Üzerine Bir Alan Araştırması: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(1), 256-270.
- Tutar, H. ve Altınöz, M. (2017). Hesap verebilirlik bağlamında iç denetim ve sorun alanları: Eleştirel bir analiz. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(15), 225-248.
- Url - 1. (2023, 19 Mayıs). Belediyeler—Büyükşehir belediyeleri. *İçişleri Bakanlığı e-Belediye*. <https://www.belediye.gov.tr/belediyeler> adresinden erişildi.
- Url - 2. (2023, 1 Temmuz). İkamet edilen il ve doğum yerine göre nüfus. *TÜİK*. <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=n%C3%BCfus&dil=1> adresinden erişildi.
- Van Zyl, J. M., Neudecker, H. ve Nel, D. G. (2000). On the distribution of the maximum likelihood estimator of Cronbach's alpha. *Psychometrika*, 65(3), 271-280.
- Vern, R. ve Dubey, S. K. (2014). A review on appraisal techniques for web based maintainability (ss. 795-799). 5th International Conference- Confluence The Next Generation Information Technology Summit, sunulmuş bildiri, Noida, India: IEEE.
- Walliman, N. (2011). *Research methods: The basics* (1st Edition.). New York: Routledge.
- Zhao, B. ve Zhu, Y. (2014). Formalizing and validating the web quality model for web source quality evaluation. *Expert Systems with Applications*, 41(7), 3306-3312.
- Zhu, Y. (2008). Intelligent Information Processing. G. Wang, Z. Lin, J. W. Grzymala-Busse, D. Miao, A. Skowron ve Y. Yao (Ed.), (ss. 660-667). Rough Sets and Knowledge Technology, Third International Conference, sunulmuş bildiri, China (Chengdu): Springer.

Research Article**Çevrimiçi Hesap Verebilirlik: Büyükşehir Belediyelerinin Web Tabanlı Hesap Verebilirlik Uygulamalarını Anlamak***Online Accountability: Understanding Metropolitan Municipalities' Web-Based Accountability Practices*

Ercan KÜÇÜKEŞMEN Dr. Öğr. Üyesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Yönetim ve Organizasyon ercankucukesmen@gmail.com https://orcid.org/0000-0002-1564-498X	Ali ŞİMŞEK Öğr. Gör., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Yönetim ve Organizasyon alisimsek@isparta.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-6066-7147	Esra VONA KURT Doç. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Pazarlama ve Reklamcılık esravona@isparta.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-8639-9160
--	--	--

Extensive Summary**Purpose and Scope**

Accountability is a crucial aspect of efficient and transparent management in organizations and public institutions. It demonstrates the effectiveness of organizations in achieving their goals and how they utilize their resources. Public institutions have an obligation to provide information to citizens and other stakeholders on their governance, decision-making, and resource utilization. By acting ethically, following laws, and adhering to their internal policies, organizations can enhance accountability, leading to increased trust and satisfaction in society. With the advent of technology, accountability has gained an online dimension. Online accountability requires organizations and public institutions to provide information on their services and decisions through digital platforms such as websites and social media. These platforms help organizations achieve their online accountability goals by enabling citizens, stakeholders, and the public to monitor, audit, and even contribute to the activities of public institutions. To evaluate the quality of a website or other online services, the WQM (Website Quality Model) is used. This model encompasses the design, usability, content, security, and other essential features of a website. Therefore, the quality of a website plays a critical role in meeting online accountability objectives and aids in the continual development and enhancement of the website and other online services. Since public institutions provide services to society, accountability is central to their operations.

Design/Methodology/Approach

The online accountability practices of public institutions are crucial in fulfilling their obligation to provide information to citizens and other stakeholders, and they are expected to improve interactions and satisfaction with the services provided. In a study of 30 metropolitan municipalities in Turkey, an alternative hypothesis was tested, stating that the accountability variable (Metropolitan Mayor, Metropolitan Council, population, and web visibility) has a positive effect on the WQM Index value (general information, budget information, financial information, presentation and navigability, relational web presence).

The study employed a mixed-method approach, utilizing both qualitative and quantitative research methods. Qualitative research was conducted using content analysis, while quantitative research was carried out using correlation. The Jamovi v2.3.26 program was used to test the hypotheses.

Findings

According to the study, the criterion of “general information” is at the level of “neither successful nor unsuccessful,” indicating that the municipality’s website offers adequate and accessible general

information to citizens. However, there is a considerable difference in the DI value between İzmir Metropolitan Municipality, which has the highest DI value, and Diyarbakır, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, and Van Metropolitan Municipalities, which have the lowest DI value, demonstrating significant differences between metropolitan municipalities in terms of “general information.”

The criterion of “budget information” is at the “somewhat unsuccessful” level, indicating that the financial accountability of the municipality is not at a sufficient level. Improving the transparent presentation of budget information is critical as it is a crucial indicator of the financial accountability of municipalities.

The criterion of “financial information” is at the level of “neither successful nor unsuccessful,” demonstrating the adequacy of the information provided to evaluate and understand the municipality’s financial situation. However, improving the transparent and open presentation of financial information is important as it is a critical indicator of the financial accountability of municipalities.

The criterion of “presentation and navigability” is at the “somewhat successful” level, indicating that the website is user-friendly and accessible, allowing citizens to access the information they need quickly and easily. Improving the presentation and navigability of websites is crucial to meeting the needs and preferences of citizens with special requirements and enabling them to access the information they need quickly and easily.

The criterion of “relational web features” is at the level of “neither successful nor unsuccessful,” indicating how effectively the municipality encourages citizen participation and communicates with citizens. The criteria covered in “relational web presence” are related to how effectively metropolitan municipalities provide platforms where citizens can express their opinions and whether these opinions are published by the municipality. All criteria are at the level of “neither successful nor unsuccessful,” indicating that the overall performance of the municipality’s website and the quality of the information and services provided to citizens need to be improved.

Conclusion and Discussion

The study found a significant moderate level of correlation between the Metropolitan Municipality (MM) council and the population (budget), while a significant excellent level of correlation was observed between population (budget) and web visibility. Municipalities with larger populations tend to be more visible on the web, while smaller metropolitan municipalities have lesser web visibility.

A model composed of four stages was used for hypothesis testing, where the political identity of the MM mayor significantly affects the WQM index value, and the addition of the political alliance majority in the MM council, MM budget, and web visibility to the model increased the explanation levels, although they did not significantly affect the WQM index value.

The study’s results suggest that municipalities can improve their accountability by organizing their websites in a way that is accessible and understandable to citizens, publishing their budget and financial information transparently and openly, ensuring that their websites are user-friendly and accessible, and utilizing web features that encourage citizen participation.

Researchers may consider various factors such as social media interaction, citizen satisfaction, etc., to evaluate the accountability of municipal websites more comprehensively. Comparative research can be conducted between different municipalities and/or countries as a data set. In-depth case analyses on a specific municipality’s website can also be conducted. Analyzing the changes in accountability levels of municipal websites over time could assist in determining a specific strategy. Finally, investigating the experiences of citizens using municipal websites can provide valuable insights.